

המכללה האקדמית תל חי
בית הספר לעבודה סוציאלית
מסלול לחץ וטראומה

סמינריון בנושא :

הבדלים ברמות חוסן, חרדה ומסוגלות עצמית בין פריפריה ומרכז בנוער להט"ב

מוגש על ידי :

מעייין זוהר

עדי בר דוד

בהנחיית: דר' משה פרחי

תוכן העיניינים

1.	תקציר.....	3
2.	הקדמה.....	5
3.	מבוא.....	6
4.	סקירה ספרותית.....	8
	הומוסקסואליות והתפתחות מינית.....	8
	הומוסקסואליות לצד דת ומסורת.....	8
	הגורם להומוסקסואליות.....	11
	תהליך גיבוש הנטיה המינית.....	11
	מאפייני נוער להט"ב.....	16
	מצבי סיכון ומצוקה של נוער להט"ב.....	18
	חוסן.....	20
	קהילה.....	22
	הקהילה הלהט"בית בישראל.....	24
	זיכרון וזהות קולקטיבית.....	29
	זיכרון קולקטיבי והקהילה הגאה.....	32
5.	כלי ושיטת המחקר.....	33
6.	ממצאי המחקר.....	36
7.	דיון ומסקנות.....	40
8.	סיכום.....	49
9.	ביבליוגרפיה.....	51
10.	נספחים.....	58

תקציר

המחקר הנוכחי בא לבחון את ההבדלים ברמת החוסן ו/או תחושת המסוגלות העצמית ו/או רמת החרדה בקרב בני נוער להט"ב¹ אשר מתגוררים בפריפריה לעומת בני נוער להט"ב אשר מתגוררים באיזור המרכז. בנוסף נבחנו ההבדלים בין בני נוער מהפריפריה תוך התייחסות למשתנה הנטייה המינית ומשתנה הפעילות החברתית בשעות הפנאי. השערות המחקר מתייחסות למאפיינים השונים של בני הנוער ובוחנות את הנושאים הבאים: ראשית, שיערנו כי קיים הבדל ברמת החוסן ו/או המסוגלות העצמית בין בני נוער להט"ב מהפריפריה ובני נוער להט"ב מאיזור המרכז. שנית, שיערנו כי רמת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה. שלישית, שיערנו כי בקרב נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של ארגון הנוער הגאה, להלן: "איגי". לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איגי".

המבוא התיאורטי מציג את התפתחות ההומוסקסואליות והזהות המינית משחר ההיסטוריה ומתייחס למורכבות של התייחסות הדת לנושא זה. בהמשך מוצגים מודלים המסבירים את השלבים בהתפתחות הנטייה המינית ואת המאפיינים הייחודיים של בני נוער להט"ב. לאחר מכן מוצגת הגדרתו של חוסן ומוצגים מודלים שונים המסבירים את ההבטים השונים המתייחסים אליו כאשר בשלבו האחרונים של המבוא מוצגים מושגים הקשורים לקהילה ולקהילת הלהט"ב בישראל. במחקר השתתפו 206 בני נוער בגילאי 13-18. אוכלוסיית המחקר כללה 183 בני נוער המגדירים את עצמם להט"ב ו 23 בני נוער המגדירים עצמם כהטרוסקסואלים אשר מתגוררים באזורים שונים ברחבי הארץ. כלי המחקר במחקר זה היו חמישה שאלונים: שאלון פריטים דמוגרפי, שאלון סולם קינסי, שאלון מסוגלות עצמית, שאלון חוסן ושאלון חרדה מצבית.

איסוף הנתונים למחקר זה נעשה דרך שתי סוגי דגימות: דגימת מתנדבים ודגימת כדור השלג. השיטה העיקרית של איסוף השאלונים הייתה דרך פורומים אינטרנטיים שונים העוסקים בנוער להט"ב. בנוסף נעשה שימוש בשיטת כדור השלג וביקשנו ממכרים להעביר את השאלון לילדיהם. תוצאות המחקר לא היו קוהרנטיות ולכן השערת המחקר אוששה באופן חלקי. הממצאים הצביעו על כך כי לבני נוער להט"ב מהפריפריה יש רמת חוסן נמוכה יותר בהשוואה לבני נוער הטרוסקסואלים הגרים בפריפריה וכמו כן בהיגד המרכיב את משתנה החרדה

¹ המושג להט"ב מתייחס ללסביות, הומואים, בי-סקסואלים וטרנסג'נדרים.

המתייחס לתחושת רוגע נמצא כי בני נוער להט"ב מהפריפריה אשר משתתפים בפעילות של "איגי" רגועים יותר בהשוואה לבני נוער להט"ב מהפריפריה שאינם משתתפים בפעילות של "איגי". יחד עם זאת הממצאים אשר בדקו את רמת החוסן ותחושת המסוגלות העצמית בקרב בני נוער להט"ב מהפריפריה לעומת בני נוער להט"ב מהמרכז נמצאו לא מובהקים וההשערה הופרכה. על אף המגבלה בשיטת המחקר שלא אפשרה כמות מספקת של נבדקים הטרוסקסואלים, ניתן להסיק אפוא כי רמת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה היא בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה. יחד עם זאת לא ניתן להסיק כי קיים הבדל ברמת החוסן ותחושת המסוגלות העצמית בין בני נוער להט"ב מהפריפריה לעומת דומיהם במרכז. באשר להשערה הנוגעת לרמת החרדה ניתן להסיק כי השתתפות בקבוצת נוער של "איגי" מגבירה את הרגשת הרוגע בקרב בני נוער להט"ב מהפריפריה.

הקדמה

בחרנו בנושא מחקר זה מתוך זיקתינו אליו הן במישור המקצועי והן במישור האישי. לאחר שלוש שנים בהם למדנו והעמקנו את ידיעותינו בתחום הטראומה והחוסן ברור היה לנו כי הקשר בין פיתוח ושימור משאבים לפיתוח רמת חוסן תקינה הינו תחום שמעניין אותנו במיוחד. נושא פיתוח ושימור המשאבים עניין אותנו בעיקר בכל הקשור לאוכלוסיות מיעוט, כאשר החיבור לקהילת הלהט"ב בישראל בכלל ולנוער בפרט הגיע מהמקום האישי של כל אחת מאיתנו.

הגענו לגור בפריפריה בעקבות הלימודים, לאחר שנים רבות של מגורים במרכז הארץ. במהלך המגורים במרכז הארץ נחשפנו לצרכים ולמאפיינים הייחודיים של קהילת הלהט"ב באופן כללי ושל בני הנוער באופן ספציפי וזאת מתוך הכרות אישית עם הנושא. כאשר עברנו להתגורר בצפון הארץ נוכחנו לגלות כי כמות המשאבים המופנת למילוי צרכיהם הייחודיים של בני הנוער הגאה הם דלים ביותר ומסתכמים בקבוצת נוער גאה שהוקמה על-ידי אחת מכותבות המחקר. מתוך שיחות עם בני נוער אלה עלו דילמות ומורכבויות הקשורות בקושי להתמודד עם הנטייה המינית במקום מגוריהם בפריפריה ומציאת פתרונות למענים אלו בהגעה פיזית לאזור המרכז, לעיתים תוך סיכון ממשי ברמה הפיזית והנפשית.

לאור עדויות אלה בחרנו לחקור אוכלוסיה זו בכל הנוגע לרמת החוסן, תחושת המסוגלות העצמית ורמת החרדה, בהשוואה לדומיהם במרכז ובהשוואה לבני נוער הטרוסקסואלים בפריפריה. זאת מתוך מחשבה עתידית בנסיון לגייס את ההכרה הממסדית באיזור זה עבור אוכלוסיה ספציפית זו, עלה הרעיון למחקר. אין לנו ספק כי חוויה זו של כתיבת המחקר הוסיפה ולימדה אותנו רבות בכל הנוגע לגוף ידע זה והוסיפה לנו כיווני מחשבה למחקרים עתידיים בתחום זה בעתיד.

מבוא

גיל ההתבגרות מתאפיין כשלב שבו הנערה/ה מתנתקים מהמסגרת המשפחתית ועיקר גיבוש הזהות נעשה דרך התחברות עם קבוצת השווים. התנסות חשובה בגיל הזה היא יצירת קשרים בין-אישיים, זוגיים ומיניים. תהליך זה הוא מורכב וקשה הרבה יותר עבור נערה/ה אשר מתחילים להתחבט בשאלות הנוגעות לנטייה מינית או זהות מגדרית, או מגלים כי נטייתם המינית שונה מאחרים. הסודיות המאפיינת את הנושא, והקושי לשתף את קבוצת השווים, יוצרים מצב בו בני נוער המתלבטים בנושאים הקשורים בנטייה מינית וזהות מגדרית, או מגדירים עצמם כלהט"ב מתקשים לעבור את גיל ההתבגרות ואת החוויות המעצבות, בדרך שתקדם את פיתוח הזהות שלהם והקשרים החברתיים שלהם. לפיכך, נער מתבגר מתוך הקהילה ישאף לחפש מענה לצרכיו והתלבטויותיו באופן תיאורטי או מעשי וזאת מתוך דאגה לשמור את סודו, לעיתים במחיר רב מאוד.

המחירים שמשלמים נערות ונערים אלה מתוך רצון בשמירה על סודם כוללים בין היתר: נסיעה לאיזורים מרוחקים במרכז הארץ בהם חווית השונות אינה נחווה כה חריגה- כגון העיר תל אביב, זאת לעיתים תוך בחירה לשקר למשפחה לגבי מקום המצאם, נסיעה בטרמפים תוך סיכון עצמי רב וללא תמיכה כלכלית מהוריהם שאינם מודעים למצבם. יצירת קשרים אנונימיים עם אחרים באינטרנט ובהמשך קיום יחסי מין באופן אנונימי ולעיתים מזדמן תוך חשיפה לסכנות הקשורות למחלות מין מדבקות ולתקיפות מיניות. המצאות בתוך מערכת יחסים פוגענית/הרסנית, לעיתים עם דמות מבוגרת לשם סיפוק הצרכים ומתוך פחד גדול מחשיפה לאחר ניתוק הקשר. את הקשיים המתוארים לעיל הגדירו בני הנוער עצמם בשיחות עם מתנדבי " ארגון הנוער הגאה" או בשיתוף על דפי הפורום באתר של אותו ארגון. כאשר נער או נערה מסתירים את נטייתם המינית מאחרים, הם חשופים פחות לגילויי הומופוביה וסטיגמה מהחברה הסובבת אותם אך מנגד נמנעים מלקבל סיוע מגורמים מקצועיים (יועצות, אנשי טיפול, מורים) או נעדרים נגישות למודלים חיוביים להזדהות.

מחקר זה יבחן את השאלות הבאות: ראשית, האם קיימים הבדלים בתחושת המסוגלות העצמית ובתחושת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה לעומת בני נוער להט"ב מהמרכז. שנית, האם תחושת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה ובנוסף האם קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב מהפריפריה המשתתפים בפעילות של ארגון הנוער הגאה לעומת בני נוער להט"ב

מהפריפריה שאינם משתתפים בפעילות זו. לבדיקת שאלות המחקר הללו, נציג את תוצאות המחקר, תוך הסבר תיאורטי מן הספרות, נדון בתוצאות ובהשלכותיהן על תחום זה וננסה להסיק מסקנות להמשך.

סקירה ספרותית

הערה מקדימה: בסקירה זו נשתמש לרוב במושג "להט"ב" אשר משמש כהתייחסות בראשי תיבות למונחים: לסביות, הומואים, בי-סקסואלים וטרנסג'נדרים. יחד עם זאת, יש לשים לב כי מרבית המאמרים בתחום זה מתייחסים להומואים, לסביות ובי-סקסואלים בלבד. מאפייניהם, התמודדויותיהם וצרכיהם של מתבגרים טרנסג'נדרים הם ייחודיים ומורכבים ולצערנו נמצאו מעט מאוד מחקרים המתייחסים לאוכלוסיה זו.

הומוסקסואליות והתפתחות הזהות המינית

משיכה רגשית או מינית בין שני גברים או בין שתי נשים היתה קיימת כנראה משחר ההסטוריה האנושית. שלושת הדתות הגדולות (יהדות, איסלאם ונצרות) מתייחסות למשכב זכר כחטא, כעובדה המעידה על כך שהתנהגות מינית בין שני גברים הייתה קיימת והיה צורך לשים לה גבול חברתי ודתי. דתות אלו אינן מתייחסות באופן ממוקד ליחסי מין בין שתי נשים. המונח "הומוסקסואליות" הופיע לראשונה רק ב 1869 באיגרת של ההגמון הגרמני והתייחס ליחסי סדום בין שני גברים. הגדרה זו נשארה רווחת לתיאור יחסי מין בין שתי נשים או בין שני גברים (שילה, 2007).

בסוף המאה ה-17 הקהילה הרפואית קראה לחברה להתייחס אל נטיה הומוסקסואליות כאל מחלה, בנוסף להיותה חטא דתי. והתקיים קישור ברור בין התנהגות מינית כלפי בין אותו המין לבין מחלת נפש (Krafft-Ebing, 1894). תפיסה זו יוחסה בעיקר לגברים הומוסקסואלים ופסחה על נשים לסביות. עד לאמצע המאה ה-10 היתה הדעה הרווחת הן בקרב הציבור הרחב והן בקרב אנשי מקצועות הרפואה כי הומוסקסואליות הינה מחלה נפשית. באמצע שנות ה-20, פורסמו הממצאים של חוקר בשם קינסי, אשר פרסם דו"ח הידוע בשם "דו"ח קינסי". מחקר זה הציג מידע חדש ששינה את היחס החברתי וכן את היחס המדעי-רפואי כלפי התופעה. קינסי ועמיתיו למחקר ביצעו מחקר על הרגלי המין של הגברים האמריקאים. במחקרם הם מצאו כי 37% מבין אלפי הנחקרים דיווחו על לפחות התנסות מינית הומוסקסואלית אחת במהלך חייהם. קינסי וחבריו הציעו להתייחס לנטייה מינית כאל רצף, שבו בקצה האחד האנשים שמשכיכתם המינית היא בלעדית לבני מינם (הומוסקסואליות), ובקצהו האחר אנשים שמשכיכתם המינית היא

בלעדית כלפי המין השני (הטרנסקסואליות). האדם יכול להמצא על נקודות שונות ברצף זה בזמנים שונים במהלך חייו (Kinsey, 1948).

בשנת 1957 פורסם מאמר שכתבה חוקרת בשם אווילין הוקר ובו נבדקו תוצאות מבחנים פסיכולוגיים שנערכו בקרב הומוסקסואלים ובקרב הטרנסקסואלים. מסקנתה היתה שלא ניתן להבחין בין שתי הקבוצות על סמך המבחנים הפסיכולוגיים וכי אין בקרב הומוסקסואלים פסיכופתולוגיה יותר מאשר באוכלוסיית הטרנסקסואלים. מספר שנים קודם לכן, ב 1952 הומוסקסואליות היתה רשומה בספר האבחנות הפסיכיאטרי ה-DSM, תחת הפרעות האישיות הסוציופטריות. בשנת 1968 בעדכון השני של קובץ האבחנות היא הועברה מרישומה תחת הפרעות הסוציופטריות ונרשמה יחד עם הפרעות נוספות שכוננו 'סטיות מיניות'. בשנת 1973, לאחר דיונים וישיבות ובהמשך לתוצאות מחקרה של הוקר, החליט איגוד הפסיכיאטרים האמריקאי להוציא את ההומוסקסואליות מספר ה-DSM ומאז הומוסקסואליות אינה נחשבת עוד הפרעה נפשית (שילה, 2007).

הומוסקסואליות לצד דת ומסורת

בחקר הדתיות והרוחניות קיימת בשנים האחרונות התעוררות גדולה, שמביאה לגדילה משמעותית בהיקף הידע המחקרי שקיים בנושא. תחום שתופס במיוחד את תשומת הלב המחקרית הוא הזיקה ההדדית בין רמת הדתיות לבין בריאות הנפש. בנושא זה מתגלה כי רמת דתיות גבוהה נמצאה במתאם חיובי גבוה עם רמות נמוכות של התמכרות לחומרים פסיכואקטיביים, דיכאון, ניסיונות אבדניים ולחץ (Rostosky, Danner & Riggle, 2008). כמו כן, רמה גבוהה של דתיות נמצאה במתאם חיובי עם מספר מדדים חיוביים בתחום בריאות הנפש, כגון דימוי עצמי גבוה ותחושת סיפוק בחיי היום יום (שם). מאידך גיסא, בחלק מהמחקרים שהוקדשו לבחינת הקשר בין רמת הדתיות לבריאות הנפשית של אנשים דתיים הומו-לסבים, נמצא לעתים דווקא מתאם שלילי בין רמת הדתיות לבריאות הנפשית.

מחקר שבדק את הקבוצות הדתיות הקיימות בארצות הברית מצא כי מתוך 2,500 קבוצות דתיות הקיימות שם, רק מעטות לא מגנות את ההומוסקסואליות כחטא (Sherkat, 2002) כתוצאה מכך, רבים מן האנשים ההומו-לסבים המגדירים את עצמם כדתיים חשים קונפליקט חזק בין זהותם ההומו-לסבית לזהותם הדתית (Dahl & Galliher, 2010) עוד נמצא כי אלו מביניהם שמגדירים את עצמם כשייכים לקהילה

דתית כלשהי גילו רמות גבוהות יותר של הומופוביה עצמית מאשר קבוצת הביקורת החילונית של בני נוער שאינם משייכים את עצמם לקבוצה דתית כלשהי (שם) .

עד שנות האלפיים נושא הלהט"ב לא נדון כלל — לא ברמה המחקרית ואף לא כסוגיה בדיון ציבורי בהקשר לדת זאת מתוך ההנחה שרווחה, שהנושא "אינו קיים" בתוך הציבור הדתי, כיוון שאיסור חמור על ההתנהגות ההומוסקסואלית מצד אחד ודגש חברתי חזק על הקמת המשפחה והבאת ילדים לעולם מצד שני, מונעים למעשה את היווצרותה והתגבשותה של זהות הומוסקסואלית אצל אדם דתי (שטייבל, 2011). עד שנות האלפיים היה גם ברור, כי אם אדם דתי "יצא מהארון" בתוך הקהילה הדתית ויכריז על עצמו כהומוסקסואל גלוי, הקהילה תגיב כלפיו בנידוי וחרם, והוא לא יוכל להמשיך להתקיים כחבר מן המניין בקהילתו. השינוי החל כאמור מתחילת שנות האלפיים, וניתן לייחס אותו למרכיבים אחדים וביניהם: הופעת האינטרנט בציבור הדתי, היכולת לתקשר באנונימיות מבלי להחשף, התגברו הכתיבה והמחקרים העוסקת בדתיים להט"ב והתבססות הולכת וגדלה של ארגונים דתיים להט"ב כגון: "בת קול" – לסביות דתיות, "חברותא" – הומואים דתיים (שם).

הקשיים הספציפים המאפיינים בני נוער החיים בסביבה ציונית-דתית הם, בין השאר: רגשות אשם, בני נוער דתיים הומוסקסואלים מתמודדים עם מכלול של רגשי אשם שמקורם גם בתפיסה חברתית וגם בתפיסות הדתיות, לעתים קרובות ללא יכולת של ממש להבחין ביניהם. ייאוש, תחושה זו עלולה להתעורר כשבני הנוער רואים שהנטייה המינית "לא עוברת" והתחושות מלוות לאורך זמן. הם עלולים לחוש שאין להם תקווה בחיים ולשקוע בדיכאון קליני או בהתנהגויות שונות של הרס עצמי, כולל התנהגויות מסוכנות, צריכת חומרים פסיכואקטיביים או ניסיונות אבדניים. יש לציין כי מודעות לנושא מחלחלת גם בקרב הרבנים. באוגוסט 2010 התפרסם מסמך שחתומים עליו עשרות רבנים מהזרם הליברלי של הציונות הדתית בארצות הברית ובישראל. מטרת המסמך הייתה להתוות נקודות התייחסות לדתיים ההומו-לסבים בקהילה הדתית. בסעיף 6 במסמך נאמר: "יהודים בעלי נטייה הומוסקסואלית המתגוררים בקהילה אורתודוקסית נאלצים להתעמת עם אתגרים קהילתיים, פסיכולוגיים ורגשיים רבים, הגורמים להם ולמשפחותיהם סבל רב. רבני קהילות צריכים לגלות רגישות ואמפתיה לעובדות אלו. רבנים ואנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש חייבים לספק סיוע אחראי ומוסרי לחברי קהילה המתמודדים עם האתגרים האלה". (<http://statementofprinciplesny.org>)

(blogspot.com/)

מערכת החינוך הציונית-דתית מרגישה לעתים קרובות שלא בנוח עם נושאים הקשורים למיניות. נושאים אלו נתפסים כבלתי ראויים, בלתי צנועים וכאלו שאין סיבה שהרווקים ורווקות יהיו מודעים להם. מדובר גם בתכנים מיניים הטרנסקסואליים נורמטיביים, "בינו ובינה", קל וחומר בדברים שהם חריגים ולא מקובלים, כמו נטייה מינית הומוסקסואלית (שטייבל, 2011). חשיפה, סיבה משמעותית לחשש מהחשיפה היא שהחברה הציונית-דתית היא לרוב בעלת רשת חברתית צפופה ביותר. בניה ובנותיה מרושתים ביניהם במספר גדול של קשרים, שכוללים גם קשרים עם משפחה מורחבת וגם שותפות דרך מוסדות הלימודים ואזורי המגורים של המגזר (תופעה חברתית שקיבלה את השם "חוק הדתיים השלובים") כך חשיפה של נטייה מינית עלולה להיות מופצת במהירות רבה ובהיקף רחב ביותר, גם אם היא נעשית בתוך קבוצה מצומצמת של אנשים. חשיפת נטייה הומו- לסבית בציבור מסורתית- דתי יכולה לצאת משליטה בקלות (שם).

הגורם להומוסקסואליות

כיום, עדיין אין תמימות דעים ואמת אחת בנוגע לסיבה להומוסקסואליות. ישנן שתי גישות מרכזיות במדעי החברה והחיים המנסות לענות על שאלה זו: האחת, הגישה המהותנית הטוענת כי נטייה מינית היא אובייקטיבית, היתה קיימת לאורך ההסטוריה תמיד ובאותה צורה כפי שאנחנו מכירים כיום. על-פי גישה זו, הומוסקסואליות היא מולדת (Garnets & Kimmel, 1993). בהמשך לגישה זו, מחקרים אחדים בתחום מדעי החיים גילו שוני בהרכב הגנטי, מבנה המוח והמבנה ההורמונאלי בין הומואים ולסביות לבין הטרנסקסואלים. (שילה, 2007). השניה, גישת ההבניה החברתית הטוענת כי ישנן דרכים שונות שבהן מין, מגדר ונטייה מינית יכולים לבוא לידי ביטוי ומניחה כי ההגדרות של מושגים אלה הן תלויות תרבות. על-פי גישה זו אין טעם לבדוק מה מקור הנטייה המינית. חשוב יותר לבחון כיצד אנו כחברה וכתרבות מתייחסים לנושא ומבנים אותו בשיח החברתי והתרבותי (Broido, 2000).

תהליך גיבוש הנטייה המינית

ישנם מספר מודלים המתארים שלבים בגיבוש הנטייה המינית. המודל המפורט ביותר והמצוטט ביותר בספרות המחקרית הנו פרי עבודתה הקלינית של הפסיכולוגית ויויאן קאס, והוא נבנה על סמך עבודתה הקלינית רבת השנים עם אוכלוסייה לסבית והומוסקסואלית במערב אוסטרליה. חוקרים במדעי ההתנהגות ובפסיכותרפיה בארה"ב, אימצו את המודל אף הם, כמתאר בצורה

טובה את התפתחות גיבוש הזהות העצמית של הומוסקסואלים ולסביות גם היום, למרות שהמודל נבנה בשנות ה-70 (שילה, 2007).

המודל מורכב משישה שלבים, המתחילים מהנקודה בה לאינדיבידואל תפיסה עצמית שלו כהטרסקסואל. אם נאמר, לדוגמא, שאנו מדברים על גבר. הוא רואה עצמו כהטרסקסואל ואת התנהגותו כהטרסקסואלית. בנקודה מסוימת בחייו, חל שינוי. הדבר יכול לקרות בילדות, בגיל ההתבגרות, בתחילת הבגרות, בגילאי הביניים, או אפילו בשלב מאוחר יותר של חייו. בכל שלב, חש האינדיבידואל תחושת אי נוחות פסיכולוגית הגורמת למתח אישי. פתרון המתח מוביל לשלב הבא. קאס טוענת כי המטרה של תהליך גיבוש הנטיה המינית היא לרכוש זהות הומו-לסבית אשר תשתלב בשאר חלקי הזהות של האדם בצורה מלאה. השילוב הוא בשתי רמות: שילוב בין תפיסת האדם את עצמו לבין ההתנהגות שלו ושילוב בין הזהות הפרטית של האדם לבין זו הציבורית (Cass, 1979).

השלבים במודל:

שלב א': בלבול זהות

רוב בני הנוער גדלים עם תחושה פנימית כי הם הטרסקסואלים. תהליך גיבוש הנטיה המינית מתחיל כאשר ישנה התייחסות אישית מתמשכת לאינפורמציה הקשורה להומוסקסואליות. השינוי מתחיל, כאשר ישנה הכרה מודעת לכך שאינפורמציה בנושא ההומוסקסואלי, היא במידה זו או אחרת רלוונטית לי אישית. כאשר אין אפשרות להתעלם יותר מהכרה זו, הזהות הקשורה לנטייה המינית של האינדיבידואל הופכת למבולבלת, לא עקבית. תהליך גיבוש הנטיה המינית מתחיל. עם עצמו, מתחיל האינדיבידואל לתייג את התנהגותו/ו, מחשבותיה/ו, רגשותיו/ה כבעלי אפשרות להיות הומוסקסואלים. האינדיבידואל ממשיך לתפוס עצמו כהטרסקסואל, וחווה את תפיסת האחרים אותו ככזה (Cass, 1979).

בשלב זה יתכן ואחדים ישאלו את עצמם "האם יתכן שאני הומו", אחרים יחפשו מידע על הומוסקסואליות וישנם שיעזרו בקווי סיוע ותמיכה טלפונית המציעים עזרה נפשית אנונימית. אפשרות נוספת להתמודדות היא הכחשה. ההכחשה יכולה לכלול: נסיון להמנע מהתנהגות ההומוסקסואלית או נתינת הסבר נוסף להתנהגות זו (הייתי שיכור, זו רק התנסות). לרוב, אלו המתמודדים עם שלב זה לא יפנו לייעוץ והכחשה זו עלולה להוביל להתנהגות מינית מסוכנת. אלו שיבחרו באסטרטגיית חיפוש המידע, סביר שמקבלים במידה כזו או אחרת את התנהגותם ואסטרטגיה זו תוביל את האדם לשלב השני (שילה, 2007).

שלב ב': השוואת זהויות

כאשר האינדיבידואל מקבל/ת את האפשרות, שייתכן שהיא/הוא הומוסקסואל/ית. האדם בוחר את ההשלכות של האפשרות שהוא הומוסקסואל. בשלב א', המטרה הייתה להתמודד עם חוסר הקבלה העצמית של האינדיבידואל כהומוסקסואל, בעוד בשלב ב', המטרה היא לבחון את חוסר הקבלה החברתית הנובעת מהרגשתי כשונה מחברי, מהמשפחה, ומהחברה ככלל. ההיבט הקשה ביותר בויתור על ההטרסקסואליות, הוא לוותר על כללי התנהגות ידועים, ועל הציפיות מהעתיד, הקשורות לקווי התנהגות אלו. אם נישואין והקמת משפחה אינם חלק מהעתיד, מה כן? מה יגדיר את מסגרת חיי? בויתור התפיסה שלי כהטרסקסואל, נפער חלל של אובדן. כמו עם כל אובדן, הדרך לעבור את שלב האבל, היא להכיר באובדן ולבטא אותו. לדבר עליו. אין זה מקובל בקהילה ההומו-לסבית לדבר על אובדן ההטרסקסואליות, אך המחקרים הראו, כי ככל שייטיב האדם לעשות זאת, לעבד את האובדן הזה, כך ייטיב בעתיד לשמור על בריאות נפשית, קיומה של מערכת יחסים יציבה, ושלמות (שילה, 2007).

תנאים מסוימים, יכולים להגביר את תחושת הניכור של האדם. לדוגמה, אם היא גרה במקום נידח, בו אין עוד נשים לסביות, או מידע בנושא, גדלה התחושה שאין עוד כמוני בעולם, שאני לבד. או אם אדם מגיע ממשפחה דתית, בה הומוסקסואליות נחשבת לחטא, תחושת הניתוק וההתרחקות מהמשפחה גדלה (שם).

המודל של קאס מציע **שלוש אפשרויות** להתמודדות אינדיבידואלים עם תחושת ניכור זו : **האחת**, האדם מגיב חיובית להיותו שונה, ומפחית את החשיבות שהוא נותן להטרסקסואליות ולהטרסקסואלים בחייו. הפחתת החשיבות של ההטרסקסואליות, יכולה להתבצע כאשר האדם נמנע מהתעמתות עם הטרסקסואלים בנוגע להומוסקסואליות שלו. במילים אחרות, האדם אמור להיות מסוגל "לעבור" (to pass) כהטרסקסואל, או להעמיד פנים שהוא הטרסקסואל. **השנייה**, האדם מקבל את הגדרת התנהגותו/ה כהומוסקסואלית, אך דוחה את הגדרתו כהומוסקסואל, על מנת להרגיש פחות מאויים מהטרסקסואלים משמעותיים בחייו. כאן, מציגה קאס ארבע אסטרטגיות שהאדם יכול לנהוג בהן, על מנת לדחות את הגדרתו כהומוסקסואל, בעוד הוא ממשיך את התנהגותו ההומוסקסואלית: א. מקרה מיוחד. האדם מייחס את מה שקורה, לאדם הספציפי איתו מתקיימת ההתנהגות ההומוסקסואלית. ב. ביסקסואליות. האדם אומר/ת ש"אני יכול/ה

לעשות את זה עם כל אחד" ללא קשר לאיזה מין ה"כל אחד" הזה שייך. ג. זהות זמנית. האדם מתייחס לזהותו ההומוסקסואלית כזמנית. ד. מיקוד שליטה חיצוני. האדם "מאשים" כל אחד, או כל דבר בהומוסקסואליות שלו – "לא יכולתי להימנע. פיתו אותי. דנה אשמה בזה שאני כזו" (cass, 1979).

השלישית, האדם מקבל את זהותו והתנהגותו ההומוסקסואלית, אך כה מפחד מהאחרים, שהתנהגות הומוסקסואלית מוחצנת מצומצמת, הטרוסקסואליות מקבלת משקל חיובי רב יותר כלפי חוץ, בעוד הומוסקסואליות מקבלת משקל שלילי. הדוגמא הבולטת ביותר לאסטרטגיה זו, היא ההומוסקסואל שמתחתן, ומקיים את פעילותו המינית ההומוסקסואלית בחשאי. או הומוסקסואל העובר/ת לעיר או מדינה אחרת, ובכך מתרחק/ת מהטרוסקסואלים משמעותיים בחייה/ו. כאשר אחת או יותר מהאסטרטגיות המצוינות על מנת להתמודד עם הניכור מהחברה מוכתרות בהצלחה, הזהות המינית ההומוסקסואלית תתגבש ותסתיים בשלב זה. אם האסטרטגיות מוצלחות בחלקן, האדם אינו מרגיש זהות מינית שלמה – מתחילה "שנאה" פנימית בין זהויות מיניות מנוגדות: האדם מרגיש שהוא לא יכול להיות שלם עם אף אחד מההגדרות הקיימות (הומוסקסואליות והטרוסקסואליות). סביר, שהאדם יעבור לשלב הבא, כאשר האסטרטגיות המצוינות בשלב זה אינן אפקטיביות עבורו (שם).

שלב ג' – סובלנות בזהות

כאשר האדם מקבל את האפשרות שהוא/היא הומוסקסואל/ית ומכיר בצרכים המיניים/חברתיים/רגשיים הקשורים להיותו הומוסקסואל. ככל שעולה המחויבות לזהות ההומוסקסואלית, האדם חופשי יותר להתמודדות עם הבלבול והריצוי החברתי שהיו נחלת שלבי הזהות הקודמים. יש יותר אנרגיות וזמן להשקיע בצרכים חברתיים רגשיים ומיניים. אולם, בעשותו כן, נעשה בולט יותר השוני בינו לבין הטרוסקסואלים אף יותר ממקודם. בהתמודדות עם השוני החברתי הזה, מחפש האדם חברתם של הומוסקסואלים אחרים, תרבות הומוסקסואלית. התקשרות לקהילה ההומוסקסואלית היא בעלת יתרונות בגיבוש זהות הומוסקסואלית חיובית. היא מאפשרת קבוצת תמיכה קיימת המבינה ומתחלקת במעסיק את היחיד, הזדמנות להכיר פרטנר/ית ואפשרות לפגוש מודלים להזדהות שהם לסביות/הומואים.

הצלחת האדם לעבור לשלבים מתקדמים יותר בגיבוש הנטיה המינית תלויה באיכות הקשרים שהוא/היא יוצר/ת בסביבה הומוסקסואלית זו. אם קשרים אלו הם חיוביים, סביר שהאדם יפתח תפיסה חיובית של העצמי. אם קשרים אלו נחווים כשליליים, אזי סביר כי האדם

יפתח גישה שלילית כלפי התרבות ההומוסקסואלית ופחות ירוויח מהקשר עם תרבות וקהילה זו. תפיסה חיובית או שלילית, היא, כמובן, עניין סובייקטיבי. יתכן כי אדם אחד, יחווה את התרבות של המועדונים והבארים כמעוררת ומאתגרת, ואילו אחר, ימצא עצמו מאוים ממנה. אדם כזה, יתכן ובשל החוויה הקשה שהייתה לו במקומות בילוי, יתפוס את כל הקהילה ההומוסקסואלית, כולל מפגשים חברתיים, או קבוצות תמיכה, כמאיימים ושליליים.

אנשים שמרגישים לא נוח במפגשים חברתיים, פוחדים מגילוי היותם הומואים/לסביות, או מפחדים מלנסות דברים חדשים, סביר שיצמצמו את קשריהם עם גורמים בקהילה ההומו/לסבית, וכך, הסיכויים להתנסויות חיוביות, יפחתו. אם הקשרים החברתיים נחווים כחיוביים, סביר להניח שהאדם יעבור לשלב הבא (שילה, 2007).

שלב ד' – קבלת הזהות

כאשר האדם מקבל, יותר מאשר נעשה סובלני, להיותו ההומוסקסואל/לסבית, ומרחיב את קשריו עם התרבות והקהילה ההומו/לסבית. האדם מזדהה עם אחרים משמעותיים שהם הומוסקסואלים. השאלות ששאל עת עצמו בשלבים מוקדמים יותר ("מה אני?", "להיכן אני שייך?"), נענו. בשלב זה, משמעותי עבור האדם היחס של הסובבים אותו, ההומוסקסואלים והלסביות, כלפי נטייתם המינית. אם אחרים משמעותיים אלו תופסים את נטייתם המינית כלגיטימית בחלקה (זה בסדר להיות לסבית/הומו בחיי הפרטיים, אבל אסור לי לחשוף זאת בחברה), סביר שהאדם שנמצא בקשר אתם יאמץ לעצמו פילוסופיה חיים זו במטרה לצמצם את החשש מתגובות הומופוביות של החברה. יתכן ותהיה חשיפה מסוימת מול המשפחה, חברים אחדים, חברים ספציפיים בעבודה אך לא יצהיר על נטייתו בגילוי לב ובקלות. באם אסטרטגיה זו יעילה, סביר שהאדם יסיים את תהליך גיבוש זהותו בשלב זה. אם, מצד שני, האדם נתקל באחרים משמעותיים התופסים את נטייתם המינית כלגיטימית לחלוטין (בחייהם הפרטיים ובציבור), סביר שזו הגישה שיאמץ לעצמו. האדם יתרחק מסביבה חברתית שהיא, עדין, הומופובית, התייחסויות הומופוביות נחוות כמעליבות במיוחד. על מנת להתמודד עם הכעס כלפי החברה השוללת הומוסקסואליות, בשילוב עם התגבשות הנטייה המינית, האדם עובר לשלב ה' (שם).

שלב ה' – גאווה בזהות

כאשר, בקבלו את פילוסופיה החיים הרואה בנטייה המינית ההומוסקסואלית לגיטימית לחלוטין, האדם מתקרב יותר ויותר לקהילה ולתרבות ההומו/לסבית, ומוצא פחות עניין בחברה

ההטרסקסואלית. העולם מחולק עתה לשניים: אלו שהם הומוסקסואלים, ואלו שלא. כחלק מההתקרבות לקהילה ההומו/לסבית, מתעוררת גאווה על כל הישג שהקהילה משיגה. אולם, חיי היומיום מחייבים התמודדות יומיומית עם החברה ההטרסקסואלית, ועם חוויות הומופוביות. חוויות אלו, מגבירות את תחושת התסכול והניכור מחברה זו. הכעס והגאווה, מובילות את האדם להיות פעיל בשינויים חברתיים אותם הוא רואה לנכון לבצע. פעילות כזו, מחייבת את האדם לחשוף ברבים את נטייתו המינית, וכך, אסטרטגיות שהיו נחלת השלבים הקודמים (שמטרתן להסתיר נטייה זו), נזנחות. הנטייה המינית, לרוב, נחשפת למשפחה ולחברים באופן גלוי ומוצהר. תגובתם של האחרים המשמעותיים ההטרסקסואלים, חשובה. במידה ותגובה זו שלילית, היא מאששת את החששות שהיו לאדם, ומחזקת את ראיית העולם כמחולק לשנים: ההומוסקסואלים (שהם "בסדר") מול ההטרסקסואלים (שהם "לא בסדר"). במקרה כזה, התפתחות נטייתו המינית של האדם נעצרת בשלב זה. במידה ותגובת האחרים המשמעותיים ההטרסקסואלים היא חיובית, ולא עולה בקנה אחד עם החששות של האדם מתגובתם השלילית, האדם נוטה לעבור לשלב ו' (שם).

שלב ו' – סינטיזה בזהות

כאשר האדם מפתח מודעות לכך שפילוסופית ה"הם ואנחנו", בה כל ההטרסקסואלים נחווים כשליליים, בעוד ההומוסקסואלים חיוביים, אינה מתיישבת עם המציאות. האדם מקבל את העובדה, שקרובים לו הטרסקסואלים, יכולים להיות מקור תמיכה כמו חבריו ההומוסקסואלים. הכעס שאפיין את השלב הקודם, עדיין קיים, אך בעוצמה פחותה. קשרים עם הטרסקסואלים המספקים תמיכה מובילים לאמון רב יותר. אין יותר צורך לראות את העולם בצורה דיכוטומית, של הומואים מול הטרסקסואלים. האספקט ההומוסקסואלי/לסבי, יכול להיות באינטגרציה עם שאר מרכיבי הזהות. התפתחות הזהות העצמית, וגיבוש הנטייה המינית – הסתיימו (שם).

מאפייני נוער להט"ב

גיל ההתבגרות מתאפיין כשלב שבו הנער/ה מתנתקים מהמסגרת המשפחתית ועיקר גיבוש הזהות נעשה דרך התחברות עם קבוצת השווים. התנסות חשובה בגיל הזה היא יצירת קשרים בין-אישיים, זוגיים ומיניים. תהליך זה הוא מורכב וקשה הרבה יותר עבור נערה אשר מתחילים להתחבט בשאלות הנוגעות לנטייה מינית או זהות מגדרית, או מגלים כי נטייתם המינית שונה מאחרים. הסודיות המאפיינת את הנושא, והקושי לשתף את קבוצת השווים, יוצרים מצב בו בני נוער המתלבטים בנושאים הקשורים בנטייה מינית וזהות מגדרית, מתקשים לעבור את גיל

ההתבגרות ואת החוויות המעצבות, בדרך שתקדם את פיתוח הזהות והקשרים החברתיים שלהם (שילה, 2007). לפיכך, נער מתבגר אשר מרגיש חלק מקהילת הלהט"ב או מתלבט בכך, ישאף לחפש מענה לצרכיו והתלבטויותיו באופן תיאורטי או מעשי וזאת מתוך דאגה לשמור את סודו, לעיתים במחיר רב מאוד.

בנוסף למשימות הנורמטיביות של גיל ההתבגרות הכוללות פיתוח עצמאות רגשית, תהליך נפרדות מההורים, התמודדות עם שינויים גופניים ופיתוח מיומנויות להתמודדות עם החיים כבוגרים, מתמודד המתבגר המתלבט בשאלת נטייתו המינית עם קשיים נוספים ומשמעותיים ביותר. קשיים אלה כוללים תחושת בושה, תחושת שונות, בדידות כחוויה קיומית, הכחשה, התרחקות, חרדה מפני אנשי מקצוע, תחושת אובדן, פגיעות וחוסר בדמויות להזדהות. בשל מצוקות אלה, עלול מתבגר להטיב לסבול מאחת או יותר מן התופעות הבאות: בעיות פסיכולוגיות, בעיות חברתיות, שימוש בחומרים מְמַכְרִים, בעיות משפחתיות ופגיעה בתפקוד הלימודי (שילה ג. ופזמוני-לוי, א. 2008). כאשר נער או נערה מסתירים את נטייתם המינית מאחרים, הם חשופים פחות לגילויי הומופוביה וסטיגמה מהחברה הסובבת אותם אך מנגד נמנעים מלקבל סיוע מגורמים מקצועיים (יועצות, אנשי טיפול, מורים) או נעדרים נגישות למודלים חיוביים להזדהות. (שילה, 2007).

בן נוער המגדיר עצמו כחלק מקהילת הלהט"ב מחוֹבֶרֶת בדרך-כלל בסביבה שבה אין הומואים/לסביות נוספים, שאליהם הוא יכול להתייחס כעוגן בעיתות מצוקה או כמודל ללימוד דפוסי התנהגות הולמים. בניגוד לבני מיעוטים אחרים, ההומו/לסבית לומדים כי הם כאלו רק לאחר שהפנימו את נקודת המבט הקטרו-נורמטיבית – דהיינו, ההשקפה הרווחת והדומיננטית לפיה קיימת רק דרך-חיים אחת 'נכונה', 'בריאה' ו 'טבעית', והיא ההטרוסקסואלית. בנוסף, אין הם יכולים לחלוק את ההתמודדויות השונות הכרוכות בגילוי זה עם אנשים אחרים בסביבתם החברתית. יתרה מכך, בדרך כלל, דווקא קרוביו של המתבגר ובמיוחד הוריו עלולים להיות אלו שמהם הוא חרד ביותר להסתיר רגשות אלה העלולים לנכר אותו מאהוביו. התובנה כי אדם הינו הומו/לסבית מהווה נקודת מפנה בחייו של הפרט והיא גוררת בעקבותיה את אבדן הקווים המנחים להתנהגות, לגיבוש עמדות ולציפיות לעתיד, אשר היוו חלק בלתי-נפרד מן הזהות ההטרוסקסואלית, ושעתה אינם רלבנטיים יותר להמשך חייו (Cass, 1979; Troiden, 1993).

נער או נערה מתבגרים אשר מרגישים חלק מקהילת הלהט"ב ישאפו לחפש בני נוער הדומים להם. לעתים קרובות מדי חוויות ראשונות שליליות של היכרות עם הקהילה דרך דימויים, סטיגמות וסטריאוטיפים שליליים יעכבו את היכולת של אותו הנער או אותה נערה לגבש זהות מינית בריאה ולפתח דימוי עצמי חיובי וירחיקו אותו מאלו העשויים לסייע לו יותר מכול (D'Augelli, 1989). אם כן לא רק הקשר עם קבוצת השווים חשוב – חשוב גם מפגש חיובי, בריא ומאפשר. לעתים הקושי המשמעותי הוא במציאת המסגרת שתאפשר לבני הנוער לגבש מודלים לחיקוי (Vincke & Van-Heering, 2004). מאחר שנטייה מינית הומוסקסואלית עדיין נחשבת טאבו, בני נוער רבים מסתירים את נטייתם המינית, והם חיים בתחושה כי אין עוד כמוהם בסביבתם. הבושה המלווה את החוויה הזאת מועצמת לנוכח שיח שיפוטי ומלא שנאה, והם מתקשים לפנות גם אל מבוגרים שהיו יכולים לשמש מקור תמיכה, למידה או התייעצות.

דוגמא למקור תמיכה אשר קיים עבור נוער זה הינו 'ארגון הנוער הגאה'. 'ארגון הנוער הגאה' הוקם בשנת 2002 על מנת לתת מענה לצרכים הייחודיים של מתבגרים להט"ב בכל מקום בארץ תוך סיוע של אנשי מקצוע. ארגון זה הנו ארגון התנדבותי הפועל למען בני נוער בגילאי-15-23 המתלבטים בנטייתיהם המיניות או מגדירים עצמם כלהט"ב. הארגון נותן מענה של תמיכה לנוער בשלבי גיבוש הזהות המינית ומהווה מסגרת לנוער שעבר את תהליך היציאה מהארון (מנחם, מ', פנחסי, ב', פזמוני לוי, א', 2004). לארגון הנוער הגאה קיימים קבוצות רבות ברחבי הארץ, מהן 34 קבוצות חברתיות הפועלות ברובן במרכז הארץ וחלקן בפריפריה ובנוסף קיימות קבוצות מנהיגות והעצמה הפועלות בתל אביב בלבד (www.igy.co.il).

מצבי סיכון ומצוקה של נוער להט"ב

המצוקות והקשיים שחווים בני נוער הומו-לסבי קשורים כמעט לרוב להתייחסות החברתית לנושא הנטייה מינית. מחקרים המתייחסים לנוער זה מתארים **שישה** מוקדי מצוקה המשפיעים על בריאותם הנפשית של בני הנוער : **א.** חוסר הניראות של בני הנוער וההסתרה של נטייתם המינית. **ב.** ההנחה של חבריהם ומשפחתם שהם "פגומים". **ג.** הסטיגמה הקיימת כלפי נושא הנטייה המינית. **ד.** ההנחה של האחרים המשמעותיים להם כי כל ההומואים והלסביות הם אותו הדבר. **ה.** העדר מודלים לחיקוי. **ו.** פיתוח "עצמי שלילי" הנובע מהפנמה של ערכים הומופובים בסביבתם הקרובה. ניתן לחלק את מצבי המצוקה של נוער הומו-לסבי לשניים, אלו הנובעים מעצם ההסתרה של הנטייה המינית ואלו הנובעים מגילוייה לאחרים.

מחקרים שנערכו בארצות הברית מראים כי אחוזים גבוהים מקרב בני נוער להט"בים פונים ליעוץ ולטיפול בסוגיות הקשורות לנטייתם המינית, חלק ממסקנות מחקר זה היו כי קיומה של נטיה מינית שונה בקרב בני נוער מציב את בני הנוער הגאים בפני גורמי לחץ רגשי יותר מאשר את חבריהם ההטרוסקסואלים. הסיבות לכך הם בעיקר חברתיות וסביבתיות. בנוסף לגילויי האלימות, ההתעללות והאפליה שרבים מבני הנוער מדווחים עליהם, קיים גם החשש מחשיפת הנטיה המינית והלחץ המתלווה להסתרה גובר. (שילה, 2007).

הקשיים הרגשיים אשר חווים בני נוער להט"ב המגלים את נטייתם המינית כבדים מאוד בעיקר עקב הסטיגמה המלווה לנושא ההומוסקסואליות. קשיים אלה נותרים פעמים רבות ללא מענה. מרבית בני נוער אלה מפתחים חיים בריאים ומלאים אולם התקופה של גיבוש הנטייה המינית היא תקופה מלאת לחצים ויכולה להמשך זמן ארוך. מחקרים הראו כי בני נוער להט"ב אשר גיבשו זהות עצמית חיובית ביחס לנטייתם המינית היו גבוהים במימדי הסתגלות, הסיפוק מהחיים, בעלי דימוי עצמי גבוה ורמות נמוכות של דיכאון ולחץ, בניגוד לבני נוער שגיבשו זהות עצמית שלילית בנוגע לנטייתם המינית (Gibson, 1994). מחקרים נוספים מצאו כי ישנם גורמי עמידות בולטים אשר מהווים גורמים מחזקים ומאפשרים לבני הנוער להתמודד עם הקשיים הייחודיים להם ולעבור בהצלחה את תקופת ההתבגרות. ההיבטים האישיותיים הנ"ל הם: דימוי עצמי גבוה, תחושת שליטה על החיים, אופטימיות, יכולת לעורר תגובות חיוביות מהסביבה והעדר הסטוריה של בעיות נפשיות או מחלות נפש במשפחה. ההבטים החברתיים כוללים: קשר חזק וטוב עם בוגרים משמעותיים וסביבה חברתית תומכת, אשר מאפשרת למתבגר לפתח זהות אישית עצמאית (שילה, 2007).

נוסף לגורמים כללים אלו, זהו גורמי עמידות האופייניים לנוער גאה, המסייעים לנער או לנערה לפתח זהות עצמית חיובית ומלאה כאנשים עם מיניות הומו- לסבית. גורמים אלו כולם קשורים ליחס החברה כלפי בני הנוער: סביבה אשר ומכת ומקבלת את הנטייה המינית של הנערה, הגנה בפני חוויות של אלימות מילולית ופיזית על רקע הנטייה המינית, חוויה חיובית של גילוי הנטיה המינית לחברים ולמשפחה, תמיכה חברתית ומשפחתית, קיומם של קשרים עם בני נוער אחרים אשר להם נטייה מינית הומו-לסבית וקיומם של מודלים בוגרים להזדהות אשר יכולים לסייע לבני הנוער לפתח זהות אישית מגובשת. כל אלו מקלים על בני הנוער בחלק מקשייהם. עם זאת, ישנם בני נוער רבים אשר אינם נגישים למקורות תמיכה, חיים במקומות

המרוחקים מאיזור המרכז ויכולים למצוא עצמם במצבי סיכון ומצוקה קשים. איתור נכון, הגדלת מקורות התמיכה לכלל בני הנוער באשר הם, תשומת לב של אנשי המקצוע וגורמי החינוך לצד תהליכים חברתיים לצמצום הדעות הקדומות, יכולים לסייע לבני הנוער בהתפתחותם ובתהליך ההתבגרות הנורמטיבי (שם).

חוסן

חוסן מתואר כיכולת להסתגלות מוצלחת או תפקוד חיובי למרות סביבה בה קיימת רמת סיכון גבוהה, לחץ כרוני מתמשך או שרשרת של טראומות. חוסן אישי נמנה בדרך כלל עם התכונות שמהן מורכבת או מתעצבת אישיות האדם. בין השאר, תושייה, תפיסת מצבים כמאתגרים, חוש של מחויבות ושליטה, חיפוש משמעות, אמונה עצמית, והמובנית מאליה, רצון לחיות. בנוסף, קיימות תכונות חברתיות, ביניהם יחסי גומלין ואינטראקציות, קשרים אנושיים, סיוע סוציאלי, הענקת חום ואהבה לסביבה. כל אלה ועוד מכריעים בנוגע ליכולת ההתמודדות עם לחץ (Kimhi & Shamai M., 2004).

גרוטברג (2005) מגדירה חוסן כיכולת האנושית להתמודד, להתגבר, להתחזק ואפילו להשתנות כתוצאה מהתנסות בשעת צרה. לטענתה, חוסן כולל מספר מרכיבים, כאשר הראשון מתייחס לאדם, לכוחותיו הפנימיים, התמיכה המשפחתית והחברתית והמשאבים הקהילתיים. המרכיב השני קשור באופי האדם, מיומנויותיו הבינאישיות בפתירת בעיות, כבוד עצמי, מזג ואמפתיה. המרכיב האחרון כולל את יכולות האדם, ראייה אופטימית ורחבה, תקווה, תקשורת, יכולת לשתף במחשבות ובדילמות מוסריות, לפתור בעיות ולווסת רגשות. האינדיקציה לחוסן פסיכולוגי קשורה ביעילות ההסתגלות וההתמודדות עם מצבים של אובדן, קשיים ומצוקות. חוסן משול לאלסטיות של מתכות (Tugade & Fredrickson, 2004). כמו שקיימות מתכות מותכות, שכאשר מתקררות חוזרות בדיוק לצורתן המקורית, כך חוסן פסיכולוגי מאפשר למנוע מצבי דחק ולהשיב אדם להתנהגותו הנורמטיבית טרם הלחץ.

תיאורית שימור המשאבים של הובפול (1989; 1993; 2003), מתארת מצבים בהם התנאים הסביבתיים מאיימים או גורמים לדילדול במשאביו של האדם. מצבים אלו עלולים לאיים על מיצובו (סטאטוס), מעמדו, יציבותו הכלכלית, אהוביו וקרוביו, אמונותיו או דימויו העצמי- ובכך

גם על חוסנו של הפרט. בבסיס המודל עומד הרעיון כי אדם שואף לשמר, להגן ולבנות משאבים, וכי האיום מצוי, בכוח או בפועל, באובדן משאבים מוערכים אלו. לזארוס ופולקמן (1985; 1980) הבחינו בין שני סוגים של התמודדויות- התמודדות ממוקדת רגש התמודדות וממוקדת בעיה. התמודדות ממוקדת בעיה (PFC) מתקיימת כאשר אדם מאמין ביכולותיו לפתור או לנהל בעיה הגורמת למצוקה. השניה, ממוקדת רגש (EFC), באה לידי ביטוי כאשר אדם מאמין שכל אמצעי שינקוט לא יביא להסרת האיום. בהתאם לאיום הנתפס, פועל הפרט בכדי לאזן את התסמינים או הרגשות שלו. שני דגמי ההתמודדות קיימים, בדרך כלל, במצבים מעוררי לחץ וחרדה ויש ביכולתם לתרום זה לזה.

תוך התבוננות במשאבי החוסן וההתמודדות גובש מודל Basic Ph (גש"ר מאח"ד), שגורס כי בכל אדם קיים הפוטנציאל להתמודדות. המודל מייצג גישה רב ממדית, המציעה להתייחס לסגנון ההתמודדות הייחודי של כל אדם כצירוף של כל שש תצורות ההתמודדות: belief- אמונות, affect - רגש, social - חברה, imagination - דמיון, cognition - חשיבה, physiology - גופניות. בכל אדם קיים הפוטנציאל להתמודד בעזרת כל ששת ערוצים, אלא שכל אדם מפתח ערוץ ייחודי לו (להד, 2002).

בהגדרתו בספרות המקצועית, חוסן הוא היכולת של אדם לעבור תקופות רבות של סטרס קיצוני (טראומה, מוות, הפסד כלכלי, שינויים תרבותיים ועוד) ולשמור על תפקוד פסיכולוגי תקין ושמירה על בריאות הנפש. מחקרים מראים כי חוסן אינו ספציפי לגינדר, ואינו עולה או יורד עם הגיל. עם זאת, נראה כי יש קשר בין חוסן לבין התפתחות פסיכולוגית ויכולות רגשיות וקוגניטיבית. בנוסף, חוסן ותגובות האדם לסטרסורים שונים בחיים יכולים להשתנות עם הזמן, בהתאם להתנסויות אותן עובר האדם בחייו. חשוב לציין כי למרות הגיוון הגדול בתגובות לארועים עם פוטנציאל טראומטי, חוסן הוא מאוד שכיח. רוב האנשים הנחשפים לארועים מסכני חיים או אובדן משמעותי, לא יפתחו PTSD, ורבים מהם יפגינו חוסן.

במרכז תיאורית הלמידה החברתית של בנדורה עומד המושג מסוגלות עצמית (self efficacy), שמתייחס למידת האמונה שיש לאדם ביכולתו לבצע בהצלחה התנהגות הנדרשת להפקת תוצאה (Bandura, 1977). המסוגלות העצמית נובעת מתהליך רכישה

הדרגתי של מיומנויות למידה מורכבות בתחומים קוגניטיביים, חברתיים, לשוניים או פיזיים. אם כן, המושג עוסק בהערכת הפרט את יכולתו לבצע התנהגות באמצעות מיומנויות שונות, ולא במיומנויות עצמן; הערכת המסוגלות העצמית של האדם תשפיע על ניסיונו להתמודד עם משימה מסוימת ולבצע אחרות. העלאת או הורדת ציפיית המסוגלות העצמית נקבעת על ידי ניסיון קודם עם המשימה, אם הסתיים בהצלחה או בכישלון.

חוסן קהילתי מוגדר כיכולת העמידה של קהילה בפני אבדן פוטנציאלי או ההתאוששות מהאבדן/נזק לאחר התרחשותו. בנוסף, חוסן קהילתי מוגדר גם כסך כל המאמצים של הקהילה לנקוט פעולה מכוונת, המשלבת את היכולת האישית והקולקטיבית של תושביה ומוסדותיה ומגיבה ביעילות על שינוי ביטחוני, חברתי או כלכלי כדי להשפיע על מהלכה ועל השלכותיה העתידיות על הקהילה (פלד 2004). חוסן קשור גם ביכולת הקהילה לספוג מכה טרגית ולשוב לשגרה, גם אם היא שגרה חדשה (Raphael, 1986; Rosenfeld, 2005). על מנת להגביר את החוסן הנפשי ברמה הקהילתית- חברתית משתמשים לרוב בהתערבות מניעתית. הגישה מציעה תוכנית התערבות שנועדה לתת מענה לאוכלוסיות בקהילה, שנמצאות ברמות פגיעה שונות בעקבות חשיפה לאירוע טראומטי (ברגר ואושפיז, 2005). הגישה במהותה טיפולית, כאשר מטרתה נוגעת למניעה או הפחתה של השפעות פסיכולוגיות מזיקות הנוצרות בעקבות חשיפה לאירוע טראומטי, תוך טיפוח עמידות בפניהם, בעזרת העלאת משאבי החוסן (Ursano, Grieger & McCarrol, 1996).

קהילה

שימוש היסטורי מקובל במונח קהילה מתייחס למקום תחום בגבולות המסמן את מי שגר בתוכה ומי שגר מחוצה לה. שימוש נוסף מתייחס להיבט האידיאולוגי של התקבצות חברתית. הרעיון הנפוץ ביותר הוא שקהילות הן קבוצות מזוהות של אנשים בעלי תלות הדדית (בהיבטים שונים של חייהם) החולקים מנהגים מסוימים, דואגים לטובת הכלל ומנהלים שיח סביב יחסי הגומלין בתוכה. בבסיסה של הקהילתיות קיימת התעסקות בנושאים של הכלה והדרה. הקהילה נתפסת באופן שונה מתוכה ומחוץ לה, ושימור גבולות הקהילה הינו מהותי לשמירה על קהילה פעילה. התפיסה של המושג קהילה הינה פעמים רבות תפיסה רגשית הנגזרת מהתקשורת, יחסי הגומלין, תחושת השייכות ותחושת היחד/ביחד. קהילה עשויה להתבסס על קירבה משפחתית (מתוך גורל), קירבה גיאוגרפית, או קירבה הנובעת מאינטרס או עניין משותף (Gotved, 2002).

שמבחינה הסטורית, קיומו של מרחב גיאוגרפי משותף נחשב למרכיב הכרחי בהגדרת קבוצה או ארגון חברתי כקהילה, על אף קיומם של אינטרס, מטרות חברתיות וערכים משותפים. אולם, הגדרה קלאסית זו אינה תואמת הגדרות פוסט-מודרניות הגורסות כי המרכיב הגיאוגרפי אינו הכרחי. מרחקים פיזיים הצטמצמו בעקבות התפתחות טכנולוגית של תחבורה ותקשורת, וקהילה יכולה להתקיים גם ללא קרבה פיזית. בנוסף, בשל שינויים חברתיים, קיומו של מרחב פיזי כלל וכלל אינו מנבא כיום קיומה של קהילה. קהילה, ללא חיבור גאוגרפי, יכולה להיווצר סביב הזדהות החברים עם מאפייני הקהילה והחברים בה, וסביב אינטרסים משותפים. החברים בה אינם מרוכזים במרחב גיאוגרפי, ולא נדרש קשר למרחב שכזה להמשך קיומה. קהילה כזו מכירה בשייכותם של הפרטים בה לקהילות נוספות בו זמנית, ונוסכת בהם תחושת ביטחון ושייכות גם אם הם מנותקים ממנה באופנים שונים ובזמנים שונים (בהם, 1997).

על פי Rubin & Rubin (1992) קהילה מוגדרת כקולקטיב של אנשים הכולל פרטים, קבוצות וארגונים, בעלי אינטרסים המשותפים לכל החברים והגורמים. אלה מקיימים ביניהם אינטראקציה סדירה להגשמת האינטרסים המשותפים באמצעים פורמלים ובלתי-פורמלים, ומחזיקים במידה של הזדהות בין חברי הקהילה כמשתייכים אל הקולקטיב. בבואנו להתייחס למושג הקהילה הגאוגרפית, יש צורך בהתייחסות למושג "אזרחות עירונית". מושג זה נקשר באופן מסורתי למדינת הלאום המעניקה או שוללת אזרחות בהתאם לקריטריונים אותם היא קובעת. יחד עם זאת, ניתן להגדיר מושג זה בהתאם להבניות של אזרחות שהן אינן רשמיות אלא מתגבשות באופן סובייקטיבי על ידי תושבי העיר (פנסטנר ומנור, 2010).

חוק המרחב העירוני הוא שמכתיב את מצבו של האחר במרחב שבו הוא נחשב למיעוט. אמנם בתיאוריה יש זכויות הקבועות לכל אזרח לרבות אזרח השייך לקבוצת מיעוט אך מרחב החיים בפועל הוא זה שמכתיב את גבולותיהן של זכויות אלו. הכרה ממסדית ושירותים מוניציפליים הם ממרכיבי האזרחות העירונית של המיעוט, מתן או מניעה של שירותים לטובתו, הפניה או אי-הפניה של משאבים כלכליים עבורו, הקצאה או אי-הקצאה של שטחים או מבנים לפעילויותיו, התחשבות או חוסר התחשבות בצרכיו הייחודיים בתהליכי התכנון העירוניים, אלה ועוד קובעים את טבעה ואת טיבה של האזרחות העירונית של המיעוט בעיר בכלל ובעיר הגלובלית בפרט (שם).

"הזכות לעיר" (the right to the city) , מושג שטבע לפבר (Lefebvre, 1992), מסייע להבין היטב את משמעותה של אזרחות עירונית. הזכות לעיר היא הזכות של כל מי שחי בעיר ו"משתמש" בה להפוך למייצר של המרחב העירוני, ועל ידי כך לדרוש לעצמו - כפרט וכקהילה - את הזכות לשוויון, לא רק בהקצאה של משאבים מוניציפליים, אלא גם באפשרות להשתמש באופן חופשי בכל מרחב ומרחב בעיר: לעבור בכל סמטה, לקנות בכל שוק, לנסוע בכל אוטובוס, לשוטט בלי פחד בכל רחוב. לעתים מזומנות למדי הזכות לעיר נשללת מהאחר. סקור (Secor) (2004) מוסיפה שאזרחות עירונית היא אסטרטגיה שנוקט המיעוט כדי להגדיר את גבולותיו הסימבוליים והממשיים של מרחב השייכות, שבו מתעצמת תחושת הזיקה של המשתמש כלפי המרחב. לדוגמא: להטרוסקסואלים יש חופש להפגין את ההטרוסקסואליות שלהם ברחוב, דהיינו בציבור, מפני שהרחוב נתפס כהטרוסקסואלי. לעומת זאת, השונות המינית מתקבלת רק כל עוד היא מתקיימת ובאה לידי ביטוי במקומות מתוחמים ומוגדרים או בחדרי חדרים, ואף זאת לא תמיד (שם).

בהמשך לדוגמא זו ניתן לטעון כי המיניות היא ממרכיביו העיקריים (אך לא תמיד הבולטים) של המרחב הציבורי הגאוגרפי, קרי הרחוב, מקומות הבילוי ומרכזי הערים. זהו מרחב שבו מתקיים כל העת משא ומתן בין הומואים ולסביות ובין הרחוב ההטרוסקסואלי. תוצאה אפשרית, אך לא בהכרח מובנת מאליה, של המשא ומתן המרחבי הזה היא ייצורו של מרחב הומואי-לסבי, חלופי, פרטי, בלב המרחב הציבורי ההטרוסקסואלי, הדכאני והמדיר. המערכת הזאת של דחיקה ואפליה, גם אם אינה מתבטאת באלימות פיזית או מילולית אלא רק בלחישות ובמבטים, יוצרת את משטור התשוקה ומקדשת את התפיסה שהמרחב הנורמלי הוא הטרוסקסואלי. סטרייטים על פי רוב כלל אינם מודעים להבחנה זו, ועבורם המרחב הציבורי הוא מובן מאליו, ממש כפי שהם מקבלים כמובן מאליו את החופש לבטא בפומבי את זהותם ואת מיניותם בשלל אופני התנהגות וברפרטואר אינסופי של אקטים הפנגטיים של אהבה ומיניות (שם).

הקהילה הלהט"בית - רקע הסטורי

מאז ומעולם היו, כנראה, גברים ונשים שנמשכו רגשית ומינית כלפי בני מינם. ההתייחסות החברתית לתופעה זו השתנתה לאורך ההיסטוריה. בשלבים שונים היא נחשבה לנורמטיבית בקרב מעמדות מסוימים ולעתים הוגדרה כהתנהגות סוטה. לאורך ההיסטוריה של החברה

המערבית ההתייחסות הייתה להתנהגות (למעשה ההומוסקסואלי) בעיקר, ולא לאדם עצמו. בסוף המאה ה-19, החלו להיכנס ללקסיקון המונחים "הומוסקסואל", "הטרוסקסואל" והמונח "לסבית" ככינוי להומוסקסואל ממין נקבה. בתקופה זו חל שינוי בתפיסה, וההתנהגות ההומוסקסואלית (על גווניו השונים) החל להיתפס כזהות כוללת ולא כהתנהגות, ולעתים כפתולוגיה (שילה, 2007).

בסוף המאה ה-19, החלו להופיע סימנים ראשונים של קהילה הומוסקסואלית, לסבית וטרסווסטיית (גברים, לרוב סטרייטים, המתלבשים בבגדי נשים, בתקופה זו התקיים שיח קהילתי על מגדר) באירופה. קיומה של הקהילה בא לידי ביטוי בתרבות פנאי ענפה של בארים, בתי קפה, נשפים, הופעות והצגות אשר פורסמו בגלוי בעיתונות באותה תקופה. עם זאת, הקיום ההומוסקסואלי באירופה לא הוגבל אך ורק לתרבות פנאי, ולצידה צמחו גם התעניינות אקדמית (בעיקר בגרמניה) ותנועה פוליטית אשר פעלה לשינוי חוקים נגד הומוסקסואליות, ולשינוי היחס כלפי הומוסקסואליות בחברה. קריסת שוק המניות (השפל הגדול) ולאחר מכן עליית הנאצים לשלטון, קברו את המאמצים הפוליטיים תחת הריסות מלחמת העולם השנייה. תרבות הפנאי ההומוסקסואלית המשיכה להתקיים במדינות השונות ברמות כאלה או אחרות, על פי מצב האכיפה והמצב החברתי המשתנה תדירות. תנועה פוליטית, אם הייתה קיימת, לא הרימה ראשה.

האירוע הנחשב לאירוע מכונן של התנועה הלהט"בית בארה"ב ובעולם הוא אירועי סטנוול. התעללות והצקות ללהט"בים על ידי שוטרים היו עניין שבשיגרה ברחוב, בגנים ובבארים ידועים של הומוסקסואלים. ביוני 1969, בפאב קהילתי קטן בסטנוול נכנסו כמה שוטרים על מנת להציק להומואים, דבר שהיה עניין שבשיגרה. על פי הסיפור, ההומואים שהיו רגילים להצקות הללו וקיבלו אותם אותם בדרך כלל בכניעה ובבושה, לא היו באותו ערב במצב רוח המתאים (יש האומרים בשל מותה של ג'ודי גארלנד, אייקון הומוסקסואלי וטרנסג'נדר), ובניגוד להרגלם, קמה קבוצה גדולה של טראנסג'נדרים והחלה "להשיב מלחמה" לאותם שוטרים. האירועים יצאו משטח הבאר הקטן, ומכלל שליטה, והפכו להתפרעויות נגד השוטרים, שנמשכו כמה ימים. כאות הזדהות החלו לצוץ התפרעויות דומות והפגנות במקומות שונים בארה"ב. שנה לאחר מכן צוינו האירועים בסימן ה"גאווה" (שהיא ההפך מבושה שאפיינה את תגובת הקהילה הלהט"בית עד אז) בניו יורק, ובשנים שלאחר מכן הפך הדבר למסורת של מצעדי גאווה שהתפשטה בכל העולם המערבי (שם).

אירועי סטונוול הפכו לאירוע המכונן, אולם תמורות תפיסתיות היוו הקרקע לאירוע שכזה, לשינוי המשמעותי בתפיסת הלהט"בים את עצמם, תפיסת החברה אותם, ולצמיחת הקהילה הלהט"בית בכלל. בסוף שנות ה-60, תחילת שנות ה-70, מתחילה לצמוח בארצות הברית (בעיקר) פוליטיקה (או פוליטיקות) של זהויות. תנועה אחת שצומחת וגדלה היא התנועה לשחרור השחורים בארה"ב, אשר סבלו מאפליה חוקית וחברתית גם בשלהי שנות ה-60. לצידה, צומחת התנועה הפמיניסטית והמצב החברי פוליטי בשנות ה-60 הוביל לתנופה מיוחדת בעשייתה. צמיחת שתי התנועות קשורות זו בזו, ושתיהן יחד קשורות לשינויים תפיסתיים של אינדיווידואליזם וזכויות אזרח הצומחים בתקופה זו. המצב הפוליטי שיצרו התנועות הנ"ל, יחד עם השחרור המיני שאפיין את שנות ה-60, הכשירו את הקרקע לצמיחת פוליטיקה של זהויות מיניות ומגדריות (שם).

ארגונים מתוך ועבור הקהילה הלהט"בית הלכו ותפסו מקום משמעותי במגזר השלישי בארה"ב ובעולם, והארגונים הבלתי פורמאליים של הקהילה החלו להרחיב פעילותם לתחומים רבים: יצירה של תרבות פנאי עבור הקהילה, מאבקים לנראות ציבורית, מאבקים פוליטיים לשינוי חוקים מפלים בתחום האישי, הכלכלי והציבורי, מאבקים חברתיים לשינוי עמדות החברה, רשתות של תמיכה וייעוץ, שירותים רפואיים ייחודיים, מרכזים קהילתיים, תנועות והתארגנויות עבור נוער ועבור הגיל השלישי, פיתוח המחקר בתחום, יצירה של רשתות בין לאומיות לשיתוף פעולה, מידע ומשאבים, ולבסוף גם יצירה של קשרים בין ארגונים להט"ביים ובין ארגוני זכויות אדם אחרים (קמה, 2003).

כיום כמעט כל מדינות המערב עוברות תהליך של עיגון בחוק הגנה על להט"בים מפני אפליה, והגדרת פשעים על רקע הומופוביה כפשעי שנאה. מדינות רבות אף נמצאות בתהליכי חקיקה המשווים זכויות שונות של להט"בים עם זכויות ההטרסקסואלים (החל מהזכות לשינוי מין, ועד זכויות כלכליות ומשפחתיות). כמו כן ניתן לזהות נראות ציבורית ותקשורתית הולכת וגדלה, ותכנים להט"ביים מקבלים מקום מכובד בתרבות והאמנות (ספרות ושירה, קולנוע וכדומה) (שילה, 2007).

הקהילה הלהט"בית בישראל

הקהילה הלהט"בית בארץ התפתחה במקביל להתפתחותה בעולם המערבי אם כי בעיכוב מסויים. כבר בשנות ה-30 של המאה הקודמת ניתן היה למצוא עדויות רבות לקיומן של קבוצות של הומואים (ומיעוט קטן של לסביות). הקבוצות הללו היו קטנטנות, והפרטים בהן (שמספרם נע בין

פרטים בודדים לעשרות ספורות) היוו תמיכה חברתית וחברה אחד עבור השני. קבוצות אלה היו קיימות בעיקר בערים הגדולות, תל אביב, ירושלים וחיפה.

עוד בתקופת השלטון הבריטי בארץ התקיימה תרבות פנאי בצורה של מקומות מפגש, מסיבות או ארוחות משותפות, וקיומן הועבר מפה לאוזן. המשתתפים היו החברים של המארגנים או חבריהם של אותם חברים. במקומות מסוימים אף נעשה הדבר בגלוי ובחסות גורמים פרטיים בצבא הבריטי (www.gogay.co.il)

עם הקמת המדינה, הועבר החוק הבריטי שאסר על "משכב זכר" והעונש על עבירה זו היה מאסר של 8 שנים. חוק זה מעולם לא נאכף, בהוראת היועץ המשפטי, אולם המשטרה פעלה לעיתים באופן עצמאי ב"מבצעי" פשיטה (לעיתים אלימה) על מקומות מפגש ידועים, ורישום שמותיהם ומספרי הזהות של המעוכבים. החשש מפני רישום במשטרה ומפני יכולתה של המשטרה להשתמש ברישום זה נגד אנשים הרתיע רבים מלהגיע לאותם מקומות מפגש. בשל החוק לא התאפשרה כל התארגנות גלויה ומסודרת של הקהילה הלהט"בית, וכשזו החלה (באמצע שנות ה-70) היא פעלה במחתרת, ובמסווה של "אגודה לזכויות הפרט". באותה תקופה החלו לצאת לאור גם עיתונים פנים קהילתיים שונים על ידי האגודה (שם)

תת תרבות להט"בית החלה לצמוח כתרבות פנאי מחתרתי שבה לידי ביטוי במקומות מפגש ובילוי מוסתרים (בתים פרטים, מרתפים למיניהם, גנים, בתי קולנוע וחופים), והתקשורת התקיימה באמצעות מודעות כמעט מוצפנות בעמודים האחוריים של העיתונים. כל פעילות פוליטית שהיא נעשתה מאחורי הקלעים, על ידי מפגשים והפעלת לחץ על חברי כנסת, מתוך מטרה אחת עיקרית – לשנות את החוק הקיים. בשנת 1988, ביוזמתה של חברת הכנסת שולמית אלוני, בוטל החוק האוסר על משכב זכר, דבר שהוציא לאט לאט את הפעילות הפוליטית ותרבות הפנאי אל האור, לפעילות גלויה (על אף שהאיום בסנקציות חברתיות מצד בני משפחה, סביבה קרובה, מקומות עבודה ואף שוטרים הובילו לכך שהפעילות אמנם הייתה גלויה יותר, אולם הלוקחים בה חלק עשו זאת לרוב באופן אנונימי) (שם).

במהלך שנות ה-90 הולכת וגוברת הנראות הלהט"בית, בצורה של אירועים פומביים (מצעדי גאווה ואירועי חוצות אחרים) ונראות תקשורתית. עד לאותה תקופה, עיקר קידום ענייני הקהילה הלהט"בית הפוליטיים נעשה באמצעות עבודתם של יחידים, אם בפעילות פוליטית ואם בפסקי דין תקדימיים, אולם מאחורי הקלעים כבר החלה

להתפתח עשייה בלתי פורמאלית של יחידים, קבוצות וארגונים. הקהילה הלהט"בית החלה לתפוס מקומה בין ארגוני החברה האזרחית בארץ. ארגונים נוספים רבים החלו לפעול (אם באופן עצמאי ואם כחלק מארגונים קיימים) ולתת מענה לקהלי יעד שונים (לדוגמה תהלי"ה- תמיכה להורים להומואים ולסביות), לאיזורים גיאוגרפים שונים (לדוגמה הפורום החיפאי, גאווה בגליל והבית הפתוח בירושלים), ולשירותים שונים (לדוגמה חוש"ן- חינוך ושינוי בבתי ספר ומוסדות חינוך). פעילותם כלפי פנים וחץ באה לידי ביטוי ביצירה והפצה של מידע וחומרי הסברה, הן לחברי הקהילה והן כלפי חוץ, הקמה של משמר אזרחי (להגנה מפני אלימות), פיתוח פנאי ותרבות, קבוצות תמיכה שונות, רשתות תקשורת פנים קהילתיות, עשייה פוליטית, קידום ענייניהם החוקיים של להט"בים ועוד (קמה, 2003).

גורם משמעותי ומהותי לשינויים הללו בגודלה של הקהילה, וביחס החברה אל הפרטים והארגונים הלהט"בים היה צמיחה של נראות להט"בית בתקשורת המיינסטרימית בארץ. שינויים מקבילים לאלה בעולם המערבי (בעיקר שינויים תפיסתיים) החלו לאפיין גם חלקים ניכרים בחברה הישראלית, והדבר, יחד עם שדולה מצד הארגונים הלהט"בים, איפשר כניסתם של תכנים להט"ביים לתקשורת. הסיקור העיתונאי החל להשתנות ולהתרחב, והופעה של להט"בים או תכנים להט"ביים בתרבות הפכו שכיחים יותר. עם כניסת האינטרנט לחיים החברתיים, הפך המדיום הוירטואלי לשיטת התקשורת העיקרית של הקהילה. הזמינות הגבוהה שלו, יחד עם היכולת להישאר אנונימי, יצרה כלי מרכזי בתקשורת בין פרטים ובין הארגונים השונים לבין הקהילה (שם).

כפי שעולה מן הסקירה ההיסטורית, לא היה מקום לקיומה של קהילה (או להתלכדות קהילתית), טרם קיומה של זהות חברתית מובחנת. מרגע "הולדתה" של זהות זו, נקשרו בה אוסף של התייחסויות וסנקציות חברתיות, החל מהגדרות מדעיות של חולי נפשי, הגדרות דתיות של חטא, והגדרות חברתיות של אי-סוציאליות (בהקשרים לאומיים ומשפחתיים), ועד חקיקת חוקים האוסרים ומענישים התנהגויות המיוחסות לנטייה מינית וזהות מגדרית לא נורמטיביות. סביבה חברתית זו יצרה מצב בו הפרט הלהט"בי נאלץ להתמודד עם מכשולים וקשיים רבים, פסיכולוגיים, חברתיים ואף קיומיים, לבדו, ללא תמיכה משפחתית או חברתית. מצב זה הוביל לצורך בהתארגנות קהילתית, ובעצם היווה את האינטרס המשותף סביבו נוצרה הקהילה (Rubin & Rubin, 1992).

האינטראקציות החברתיות של הקהילה מהוות הן האינטרס עצמו (הפגת הבדידות, הכרות ותמיכה חברתית) והן אמצעי להשגת אינטרסים משותפים אחרים (שינוי חברתי ותפיסתי

ביחס לקהילה, שינוי חוקי, קיומן של מערכות תמיכה ועוד). אינטראקציה זו מתקיימת במקומות רבים ושונים כגון מקומות בילוי (פאבים, מועדונים, בתי קפה), קבוצות שונות (קבוצות תמיכה, קבוצות מקצועיות, קבוצות פנאי וקבוצות לתתי קבוצות בקהילה – טרנסג'נדרים, צעירים, עולים, הורים, וכדומה), אירועים קהילתיים (טיולים, מצעדי גאווה, הפגנות, כנסים אקדמיים ועוד), ארגונים פנים קהילתיים וארגונים הפונים החוצה (גאווה בגליל, הפורום החיפאי, תהלי"ה, חוש"ן, ארגון הנוער הגאה ועוד), פורומים של שדולה במגזר הציבורי (שדולות, תתי קבוצות בתוך מפלגות, נציגים בעיריות ומועצות) ובמרחבים רבים נוספים אחרים (שילה, 2007).

אם כן, הקהילה הלהט"בית מתקיימת באמצעות האינטראקציות סביב אינטרסים משותפים, ותחושת השייכות של הפרטים, הקבוצות והארגונים אל הקולקטיב, תוך שיח מתמיד על גבולות הקהילה ועל שייכות או אי שייכות. הפרטים בקהילה חברים בקהילות רבות אחרות כגון קהילות גיאוגרפיות, מקצועיות, אתניות, דתיות, לאומיות ועוד, ללא קשר או תוך משא ומתן עם השייכות לקהילה הלהט"בית. רמת המעורבות בקהילה משתנה מפרט לפרט, ובתקופות שונות של החיים על פי צורך, ועל פי מאפיינים נוספים של הפרט (מיקום פיזי, יכולות טכנולוגיות, צורך בדיסקרטיות, ועוד).

זיכרון וזהות קולקטיבית

כל ציבור אנושי בעל נורמות וערכים משותפים יוצר לעצמו איזושהי זהות משותפת מעבר לזהות האישית של כל אדם. זהות זו נקראת זהות קולקטיבית והיא שייכת לציבור אנושי בעל מאפיינים אנושיים בעלי קשר ומכנה משותף אשר לא בהכרח הם מתגוררים בשטח גיאוגרפי סמוך. האדם הוא זן ביולוגי חברתי-תרבותי. אדם מוכרח להשתייך לאיזושהי זהות קולקטיבית. דבר זה מסביר את הצורך בקונפורמיות, האדם חש צורך להיות חלק מחברה כשלהיא ולהשתייך אליה. זהות קולקטיבית יכולה להיות ברורה או לא נהירה. אנו יכולים לדעת אם ישנה זהות קולקטיבית על-פי העובדה שהחברה מגדירה את הנורמות לאנשים המרכיבים אותה. אנו לומדים מהי הזהות הקולקטיבית מתוך העמדות וההגדרות של הקבוצות הרלוונטיות לגבי הנורמות וההתנהגות החברתית הנכונה.

זכרון קיבוצי (קולקטיבי) נתפש מאז ומעולם ככלי לשימור זהותה של קבוצה. זכרונות משותפים של חוויות וארועים מעצבים בתולדותיה יצרו מכנה משותף בין חבריה, וכוננו שיח המבוסס על עולם משותף של סמלים, רעיונות ותפישות. כך, לזקני השבט נועד תפקיד מיוחד של נשיאת הזכרון והעברתו לבני הדור הצעיר. הם הוגדרו כשומרי המסורת וזכו לכבוד ולהערכה בשל עיסוקם בעבר (Halbwachs, 1992) אנו מכירים תפישה זו מן ההגדה: "ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". ההגדה מספקת אף את ההסבר לחובה לקחת חלק בעבודת הזכרון הפעילה. הסיבה לכך היא ש"בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא אלא אף אותנו גאל עימהם". כלומר עבודת הזכרון, החזרה הפעילה על הסיפור משמרת את החוויה הקיבוצית ומעצימה את הזיקה של היחיד לקבוצה ולחוויותיה המעצבות. החזרה על סיפור הזכרון עוזרת להנחלת ערכים, שימור תפישות, ולהצגת סמלים וביטויים הרווחים בשיח החברתי.

זכרונות משותפים מסייעים גם להבחין בקבוצות משנה בתוך כלל החברה. כך למשל מראים שומאן וסקוט כי אפיון דור מסתמך במידה רבה על זכרון של חוויות משותפות, אשר בדרך כלל נחו בתקופת הנעורים. זאת משום שרשמים אשר נקלטו בתקופה זו בחייו של אדם נוטים להשאיר רושם עמוק יותר בשל אפקט הראשוניות, וכתוצאה מכך נחקקים עמוק יותר בזכרון (Schuman & Scott 1989). הלבוכס מדגיש כי אף על פי שפעולת ההיזכרות נעשית רק במוחו של היחיד, הרי שהיא נעשית תוך שימוש בכלים ובמבנים הנתונים מן החברה כגון: מילים, נראטיבים, סמלים, ואסוציאציות. כמו כן הקבוצה נותנת בידי הפרט קוד פרשני לפענוח הזכרונות, ובכך היא מעניקה את המשמעות לזכרונות השונים. לפיכך החברה מספקת ליחיד מסגרת למחשבה, היא יוצרת כללים המגדירים מה יכול להחשב כרצף קוהרנטי של סיפור, כללים הממריצים להבחין ולהדגיש ארועים מסוימים ולהתעלם מאחרים. במובן זה, לטענתו, כל זכרון אינדיבידואלי הוא מובנה חברתי. לשיטתו, היחיד יכול לזכור רק כאשר הוא חלק מקבוצה. לפי גישה זו של הלבוכס מצטיירת דמותו של הזכרון הקיבוצי כתוצר של זכרונות אישיים, המעובדים ומשומרים בצורה חברתית, הגדול מסך הזכרונות המרכיבים אותו. (Halbwachs, 1992).

הלבוכס עורך שתי הבחנות בין סוגי זכרון. הראשונה היא הבחנה בין זכרון אינדיבידואלי – אישי לבין זכרון קולקטיבי – קיבוצי, שבשניהם נוטל הפרט חלק. בעוד הזכרון האישי מכיל זכרונות המהווים חלק מאישיותו של הפרט, זכרונות הנוגעים לו והוא מתייחס אליהם כאל שלו,

הרי שזכרון קיבוצי כולל זכרונות שהפרט שומר וזוכר בתור חבר בקבוצה. הלבוכס מזכיר לנו כי לעיתים קרובות סוגי זכרון אלה מתערבבים זה בזה: הזכרון האישי נעזר פעמים רבות בזכרון הקולקטיבי כדי למלא פערי מידע או כדי למקם את הארועים האישיים בתוך רצף ארועים כללי לפי נקודות ציון חברתיות. ואילו הזכרון הקולקטיבי מקיף ומכיל את הזכרונות האישיים אך בה בעת נשאר מרוחק ומנותק מהם. כלומר הזכרון האישי והזכרון הקיבוצי משפיעים ומושפעים הדדית, ומתקיימים ביניהם יחסי גומלין באורח מתמיד. לפעמים קשה לנו לומר אף על זכרונותינו שלנו אם הם זכרונות שלנו כחלק מחוויה שחווינו או זכרונות שאנו שומרים כחלק מזכרון קולקטיבי, היות וגם זכרונותינו האישיים ביותר עמוסים בפרשנויות ומשמעויות חברתיות. זאת במיוחד בארועים המהווים נקודות מפגש בין הפרטי לציבורי(שם).

ההבחנה השנייה שעורך הלבוכס היא בין זכרון אוטוביוגרפי לבין זכרון היסטורי. המונח זכרון אוטוביוגרפי מתייחס רק לזכרונות של ארועים שהפרט חווה באופן ישיר במהלך חייו. זכרון זה מאופיין בעושר רב של פרטים, ומטבעו הוא נושא מטען רגשי רב יותר, שכן אדם קרוב אצל עצמו. כתוצאה מכך, מאופיין הזכרון האוטוביוגרפי גם בהיותו בעל עמידות רבה יותר לאורך זמן או במילים אחרות בהיותו בעל "חיי מדף" ארוכים יותר לעומת זאת, זכרון היסטורי הוא זכרון של ארועים כלליים שהתרחשו ללא קשר ישיר לפרט, והוא כולל למשל תאריכים חשובים, שמות ידועים וארועים מרכזיים לחברה לה הפרט משתייך. זכרון זה מכסה אמנם תקופה ארוכה של זמן, אולם פרטי הארועים בו מועטים. כמו כן הוא כולל במובן כלשהו את הזכרון האוטוביוגרפי, הואיל וחיינו הם חלק מן ההיסטוריה הכללית. הלבוכס סבור כי לזכרון ההיסטורי תפקיד חשוב מעבר להיכרות עם תאריכים ומקומות. לדעתו, ציוני דרך וזמן היסטוריים משפיעים על האופן בו אנו מחלקים ומגדירים את הזכרון האישי שלנו (שם).

זיכרון קולקטיבי והקהילה הגאה

עקב ההכחדה הסמלית של ההומואים והלסביות לאורך ההיסטוריה, נודעת כיום חשיבות להשמעת קולם, ולתיעוד היסטורי של ההווה למען העתיד. קהילה זו מתייחדת בכך שלמרבת חבריה אין צאצאים; יחד עם זאת, לקהילה מצטרפים חברים חדשים בכל עת. ההומואים, שהתחנכו בעידן שבו כביכול לא היו להם 'אבות' שיעבירו להם את מורשת הקהילה, מנסים לשמר את קיומם ופעילויותיהם למען הדורות הבאים. וכך, אמצעי התקשורת הקהילתיים מכוננים זיכרון קולקטיבי, מורשת, ותחושה של עבר משותף (קמה, 2003)

בניגוד למיעוטים חברתיים אחרים (מיעוטים לאומיים, מיעוטים אתניים וכו'), להט"בים לא גדלים, על פי רוב, להורים להט"בים. אין להם מורשת היסטורית שנלמדת במערכת החינוך, והם לא מקיימים טקסים לאורך שנים בהם הם חוזרים ומספרים את ההיסטוריה שלהם כקהילה, או מקימים אנדרטאות או מוזיאונים שינציחו את ההיסטוריה הלהט"בית. לפני כ-200 300 שנים החלו עמים שונים לספר את הסיפור ההיסטוריה שלהם בצורה מאורגנת, באופן שמאפשר את התגבשותם הלאומית. למרות שבני הלאום אינם מכירים באופן אישי איש את רעהו, אין להם ספק בקיומם המשותף ובכונותם לפעול למען אותן המטרות. באופן דומה ניתן לדבר על "לאומיות קווירית". קהילת הלהט"ב אמנם אינה מכירה את כל בני הקהילה, אך נראה כי ישנה ידיעה ברורה כי הם קורבנות של אותן הרדיפות וכי השותפות היא לאותם המאבקים (www.gogay.co.il).

המאפיינים הייחודיים של קהילת הלהט"ב בכללותה והתבוננות במאפיינים הספציפיים של בני נוער להט"ב תורמים רבות לידיעה כי יש צורך בפיתוח ושימור משאבים רלוונטים על מנת לשמר ולהעלות את רמת החוסן, תחושת המסוגלות העצמית ורמת החרדה של אוכלוסייה זו. את הני"ל בחרנו לבחון במחקר הנוכחי.

כלי ושיטת המחקר

שאלת המחקר: " האם קיימים הבדלים בחוסן ו/או בחרדה ו/או בתחושת המסוגלות העצמית של בני נוער להט"ב בפריפריה לעומת המרכז?"

השערות המחקר:

- קיימים הבדלים בתחושת המסוגלות העצמית ובתחושת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה ובני נוער להט"ב מהמרכז.

- תחושת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה.
- בקרב נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של "איגי" לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איגי".

סוג המחקר: מחקר השוואתי- חתכי.

משתנים מתערבים: גיל, יציאה מהארון, תמיכה משפחתית, קבלה בקרב קבוצת השווים, מידת קירבה לדת.

אוכלוסיית המחקר

המחקר בדק 206 בני נוער מגילאי 13-18, עם ממוצע גילאים של 16.3. אוכלוסיית המחקר כללה כ- 183 בני נוער המגדירים את עצמם להט"ב. בנוסף, נדגמו כ- 23 בני נוער המגדירים עצמם כהטרנסקסואלים. מכיוון שמחקר זה עוסק בהבדלים הקיימים בין מגורים בפריפריה למגורים במרכז, בני הנוער שנדגמו מתגוררים באזורים שונים ברחבי הארץ- אזור המרכז (שגבולותיו הוגדרו בין גדרה לחדרה), פריפריה (שהוגדרה צפונה מחדרה ודרומה מגדרה ואזור ירושלים). הבחירה בירושלים היתה בשל היותה העיר הגדולה בישראל הן מבחינת האוכלוסייה והן מבחינת שטח. בירושלים חיה אוכלוסייה חרדית בהיקף ניכר, המתאפיינת בהתבדלות מרחבית ובסגירות חברתית מנטלית משאר תושבי העיר. המאבקים בין חילונים לחרדים על צביונה של העיר הם מרכיב מרכזי בחיי היום- יום שלה ובאים לידי ביטוי בין היתר במאבקה של האוכלוסייה החרדית נגד מצעד הגאווה השנתי בירושלים. תל אביב לעומתה היא עיר חילונית ביסודה ואורח החיים הציבורי שלה מתאפיין במידה רבה של סובלנות דתית. לאור נתונים אלה, ניתן לסמן את ירושלים בעיר בעלת רמת סובלנות נמוכה כלפי האחר לעומת תל אביב המייצגת רמת סובלנות גבוהה כלפי האחר.

כלי המחקר

במחקר זה השתמשנו בחמישה שאלונים: שאלון פריטים דמוגרפי, שאלון סולם קינסי, שאלון מסוגלות עצמית, שאלון חוסן ושאלון חרדה מצבית.

שאלון פריטים דמוגרפים- המשתנים הדמוגרפיים שנבדקו היו: גיל, מגדר, אזור מגורים, סוג הישוב והשתתפות בפעילות חברתית. השאלון מוצג בנספח מספר 1.

סולם קינסי: Kinsey scale (Kinsey, 1948) - על מנת לקבוע את נטייתם המינית של הנבדקים, הוצג בפניהם סולם קינסי. באמצע שנות ה-20, פורסמו הממצאים של חוקר בשם קינסי, אשר פרסם דו"ח הידוע בשם "דו"ח קינסי". מחקר זה הציג מידע חדש ששינה את היחס החברתי וכן את היחס המדעי-רפואי כלפי התופעה. קינסי ועמיתיו למחקר ביצעו מחקר על הרגלי המין של הגברים האמריקאים. במחקרם הם מצאו כי 37% מבין אלפי הנחקרים דיווחו על לפחות התנסות מינית הומוסקסואלית אחת במהלך חייהם. קינסי וחבריו הציעו להתייחס לנטייה מינית כאל רצף, שבו בקצה האחד האנשים שמשיתם המינית היא בלעדית לבני מינם (הומוסקסואליות), ובקצהו האחר אנשים שמשיתם המינית היא בלעדית כלפי המין השני (הטרוסקסואליות). האדם יכול להמצא על נקודות שונות ברצף זה בזמנים שונים במהלך חייו (Kinsey, 1948). סולם קינסי כולל בתוכו 7 דרגות כאשר בקצה אחד של הרצף נמצאת נטייה הטרוסקסואלית מוחלטת ובצידו השני נטייה הומוסקסואלית מוחלטת. הנבדק נדרש למקם את עצמו על הסולם. השאלון מוצג בנספח מספר 1.

שאלון מסוגלות עצמית: (General Self Efficacy (GSE) Schwarzer & Jerusalem, 1992) - שאלון זה פותח במקור בגרמניה על ידי מתיאס ירושלים וראלף שווארצר ב-1981. שאלון מסוגלות העצמית מעריך תפיסה של מסוגלות עצמית ויכולות התמודדות והסתגלות, הן על פי פעולות יומיומיות והן על פי אירועים מלחיצים נקודתיים. בניגוד לסולמות אחרים המעריכים אופטימיות, סולם זה מתייחס בייחוד לפעולת העצמי המאמינה כי מעשיו של האחד אחראים לתוצאות מוצלחות. זהו שאלון אשר לו שימוש רב בעשרים שנה האחרונות, על ידי אלפי מחקרים. (Schwarzer & Jerusalem, 1992). שאלון זה הינו סולם פסיכומטרי בעל עשרה פריטים, הנועדים להעריך אמונות עצמיות ואופטימיות להתמודדות עם מגוון דרישות קשות בחיים. השאלון בנוי מסולם ליקרט של 4 דרגות, כאשר 1 מציין "כלל אינו מתאר אותי" ו-4 "מתאר אותי במידה רבה". מידת המסוגלות העצמית של הנבדק מחושבת כממוצע של עשרת ההיגדים. השאלון מוצג בנספח מספר 1. מהימנותו הפנימית של השאלון, הממוצע וסטיית התקן מוצגים בטבלה הבאה:

טבלה 1: ממוצעים, סטיות תקן, טווחים ומהימנות פנימית של שאלון מסוגלות עצמית.

משתנה	היגדים	טווח	מהימנות פנימית	ממוצע	סטיות תקן	טווח בפועל

1.20-4.00	0.54	3.08	0.854	1-4	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	GSE
-----------	------	------	-------	-----	----------------------	-----

שאלון חוסן: (Lucas, C. P., Zhang, H., Fisher, P. W., Shaffer, D., Regier, D. A. Narrow W.E., et al. 2001)

שאלון משאבי חוסן הבוחן דפוסי התמודדות ושימוש במשאבים במצבי לחץ טבלה 2: ממוצעים, סטיות תקן, טווחים ומהימנות פנימית של שאלון חוסן.

טווח בפועל	סטיית תקן	ממוצע	מהימנות פנימית	טווח	היגדים	משתנה
1.79-3.71	0.40	3.00	0.712	1-4	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11, 12,13,14	חוסן

שאלון חרדה מצבית: (State Trait Anxiety inventory (STAI)(Marteau TM, Becker H, 1992)-

חרדה מצבית זו תגובה פסיכולוגית חריפה וחולפת של הפרט לאירוע מסוים. מכיוון שמקובל לחשוב שחרדה זו תגובה קוגניטיבית, משתמשים בממדים אופרציונליים למדידתה על ידי שאלונים לדיווח עצמי (Landers & Arent, 2001). במחקר הנוכחי הועבר שאלון חרדה מצבית מקוצר אשר הכיל שישה פריטים. הפריטים בשאלון זה הינם אורדינליים, כאשר כל פריט בודק עוצמת תחושה מסוימת (רגוע, מתוח, עצוב, שלו, שבע רצון ומודאג) על סולם ליקרט בן חמש דרגות, כאשר 1 מציין את התשובה "בכלל לא" ו-5 מציין "מאוד". השאלון מחושב לפי ממוצע ההיגדים כולם והינו מצורף בנספח מספר 1. הטבלה הבאה מציגה את המהימנות הפנימית, הממוצע וסטיות התקן של משתנה החרדה המצבית:

טבלה 3: ממוצעים, סטיות תקן, טווחים ומהימנות פנימית של שאלון חרדה מצבית.

טווח בפועל	סטיית תקן	ממוצע	מהימנות פנימית	טווח	היגדים	משתנה
1.00-4.00	0.67	2.77	0.770	1-4	1,2*,3*,4,5,6	STAI

* היגד הפוך

הליך המחקר

איסוף הנתונים למחקר זה נעשה דרך שתי סוגי דגימות: דגימת מתנדבים ודגימת כדור השלג. השיטה העיקרית דרכה אספנו שאלונים הייתה דרך פורומים אינטרנטיים שונים העוסקים בנוער להט"ב (הפורום העיקרי היה הפורום של "איגי"- ארגון הנוער הגאה www.igy.co.il). הנבדק התבקש למלא את השאלון בצורה אנונימית. במשך מספר פעמים העלנו את השאלון לאתר הפורום וביקשנו מבני הנוער למלא אותו. חשוב לציין, כי דרך פורומים אלו הצלחנו גם להגיע לאוכלוסיית נוער הטרוסקסואלי אשר ראה את השאלון ומילא אותו. בנוסף לפורומים האינטרנטיים השתמשנו בשיטת כדור השלג וביקשנו ממכרים, קרובי משפחה והורים להעביר את השאלון לידיהם. חשוב לציין כי הורים רבים לא רצו להעביר לידיהם שאלון בו עליהם להגדיר את נטייתם המינית ולכן נוצרה בעייתיות בהשגת אישור הורים (מצורף בנספח 2) למילוי השאלון, מה שהפחית את שיעור השאלונים שמולאו על ידי נוער הטרוסקסואלי. בנוסף, ישנם הרבה שאלונים שחזרו אלינו ונפסלו עקב גיל הנבדק, שהיה גבוהה מטווח הגילאים הנדרש (כלומר, מולאו על ידי נבדקים שמעל לגיל 18).

מגבלות איסוף הנתונים:

- מיעוט יחסי משמעותי של נבדקים הטרוסקסואלים עקב קושי מצד הורים לאשר את העברת השאלון עבור ילדם ההטרוסקסואל עקב שאלה הקשורה במיקום על גבי רצף סולם קינסי.

ממצאי המחקר

א. נתונים תיאוריים.

טבלה מספר 1 מתארת את ההתפלגויות והשכיחויות של אוכלוסיית המחקר על פי מין הנבדקים, העדפתם המינית, אזור מגוריהם ובסוג הפעילות החברתית בה הם לוקחים חלק. טבלה 1: התפלגויות ושכיחויות באוכלוסיית המחקר (n=206).

משתנה	N	%
-------	---	---

מין הנבדק		
47.1	97	זכר
52.4	108	נקבה
0.5	1	אחר
אוריינטציה מינית		
88.8	183	להט"ב
11.2	23	הטרוסקסואל
אזור מגורים		
46.6	96	מרכז
53.4	110	פריפריה
פעילות חברתית		
22.3	33	חוג
30.4	45	תנועת נוער
1.4	2	קבוצה חברתית
39.9	59	איגוד
6.1	9	אחר

ב. בדיקת השערות

השערה 1: קיימים הבדלים בתחושת החוסן ובתחושת המסוגלות העצמית בין בני נוער להט"ב

מהפריפריה ובני נוער להט"ב מהמרכז. השערה זו נבדקה באמצעות ניתוח שונות רב-משתני

(MANOVA). תוצאות הבדיקה מובאות בלוח 2.

לוח 2. מסוגלות עצמית וחוסן בקרב נוער להט"ב לפי אזור מגורים: ממוצעים, סטיות תקן, ערכי F וגודל אפקט (n=183).

Eta^2	p	$F_{(1,181)}$	נוער להט"ב		נוער להט"ב		
			פריפריה (n=97)	מרכז (n=86)	SD	M	
0.001	.0.616	0.252	0.41	3.00	0.41	2.96	חוסן
0.004	0.397	0.720	0.56	3.02	0.53	3.09	GSE

מבדיקת המודל הכללי של אפקט אזור המגורים על תחושת מסוגלות עצמית ותחושת חוסן, עולה כי אכן לא קיים אפקט מובהק של אזור מגורים על המדדים ($F_{(2,180)}=1.261$, $p>0.05$; $Eta^2=0.014$). מבחינת האפקט של אזור מגורים על כל אחד מהמדדים בנפרד, נראה כי לא קיים אפקט מובהק של אזור מגורים על תחושת החוסן ($F_{(1,181)}=0.252$, $p>0.05$, $Eta^2=0.001$) ועל תחושת המסוגלות העצמית ($F_{(1,181)}=0.720$, $p>0.05$, $Eta^2=0.004$). על כן, ניתן להסיק כי השערת המחקר הופרכה.

השערה 2: תחושת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה יהיה, בממוצע, נמוך יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה.

השערה זו נבדקה באמצעות מבחן T למדגמים בלתי תלויים. תוצאות הבדיקה מובאות בלוח מספר 3.

לוח 3. הממוצעים וסטיות התקן של תחושת חוסן לפי אוריינטציה מינית (n=110).

אוריינטציה מינית						
Cohen's <i>d</i>	<i>p</i>	<i>t</i> (108)	הטרוסקסואלים (n=13)		להט"ב (n=97)	
			SD	M	SD	M
0.65	0.027	-1.94	0.24	3.22	0.41	3.00

לוח 3 מראה כי קיים הבדל מובהק סטטיסטית בתחושת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה לבין בני נוער הטרוסקסואלים מהפריפריה ($t_{(108)} = -1.94; p < 0.05$). האפקט בין שני המדגמים הוא בינוני (Cohen's $d = 0.65$). השערת המחקר אוששה: לבני נוער להט"ב בפריפריה תחושת חוסן נמוכה יותר לעומת בני נוער הטרוסקסואלים בפריפריה.

השערה 3: בקרב נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של "איגי" לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איגי".

רמת החרדה נבדקה על ידי שאלון בעל שישה הגידים. בבדיקת השערה זו יוצג כל היגד בנפרד ועל כן השערה זו נבדקה באמצעות ניתוח שונות רב-משתני (MANOVA). תוצאות הבדיקה מובאות בלוח 4.

לוח 4. היגדים של שאלון חרדה בקרב נוער להט"ב בפריפריה לפי פעילות ב"איגי": ממוצעים, סטיות תקן, ערכי F וגודל אפקט ($n=95$).

<i>Eta</i> ²	<i>p</i>	<i>F</i> (1,93)	נוער להט"ב שאינו	נוער להט"ב	היגד
			ב"איגי"	ב"איגי"	בשאלון

		(n=63)		(n=32)		חרדה	
		SD	M	SD	M		
0.070	0.009	7.031	0.85	2.87	0.74	3.34	רגוע
0.038	0.059	3.641	0.96	2.93	0.78	3.31	מתוח
0.011	0.318	1.006	1.09	2.77	0.84	3.00	עצוב
0.002	0.679	0.172	0.94	2.52	0.98	2.43	שלווה
0.000	0.985	0.000	1.06	2.28	1.08	2.28	שבע רצון
0.014	0.249	1.343	1.12	2.60	0.97	2.87	מודאג

מבדיקת המודל הכללי של אפקט הפעילות ב"איגיי" על היגדי שאלון החרדה, עולה כי אכן לא קיים אפקט מובהק של הפעילות ב"איגיי" על המדדים ($F_{(8,86)}=1.486, p>0.05; \text{Eta}^2=0.121$). מבחינת האפקט של הפעילות באיגיי על כל אחד מהמדדים בנפרד, נראה כי קיים אפקט מובהק של פעילות ב"איגיי" על שאלת "אני חש רגוע" ($F_{(1,93)}=7.031, p>0.01, \text{Eta}^2=0.070$). לגבי שאר מדדי שאלון החרדה, לא נמצאו אפקטים מובהקים של השתתפות ב"איגיי" על מדדים אלו. על כן, ניתן להסיק כי השערת המחקר אוששה באופן חלקי, לגבי אחד מתוך שישה מדדי חרדה.

דיון ומסקנות

מטרת מחקר זה היתה לבחון האם קיימים הבדלים בחוסן ו/או בחרדה ו/או בתחושת המסוגלות העצמית של בני נוער להטי"ב בפריפריה לעומת המרכז. במחקר הנוכחי הועלו מספר השערות, כאשר הראשונה שיערה כי קיימים הבדלים בתחושת המסוגלות העצמית וברמת החוסן בין בני

נוער להט"ב מהפריפריה לעומת בני נוער להט"ב ממרכז הארץ. ההשערה השנייה טענה כי רמת החוסן של בני נוער להט"ב המתגוררים בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל בני נוער שאינם מגדירים את עצמם כלהט"ב (הטרוסקסואלים) ומתגוררים בפריפריה. ההשערה השלישית טענה כי בקרב בני נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של "איגיי" לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איגיי".

המחקר מצא כי קיים הבדל מובהק ברמת החוסן ותחושת המסוגלות העצמית בקרב בני נוער להט"ב אשר מתגוררים בפריפריה לעומת בני נוער הטרוסקסואלים המתגוררים באותו אזור. בנוסף, ממצאי המחקר הראו כי לא קיים הבדל מובהק ברמת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה אל מול בני נוער להט"ב אשר מתגוררים באיזור המרכז והשערה זו הופרכה. באשר להשערה השלישית, אמנם לא נמצא הבדל מובהק ברמת החרדה כמשתנה כללי בין בני נוער להט"ב שהולכים לפעילות ארגון הנוער הגאה ובין דומים שאינם הולכים לפעילות זו אולם כאשר נבדק כל מדד של משתנה זה בנפרד נמצא כי באשר להיגד המתייחס לתחושת הרוגע, נמצא הבדל מובהק אשר מצביע על כך שבני נוער להט"ב שהולכים לפעילות של ארגון הנוער הגאה מדווחים על הרגשת רוגע גבוהה יותר מאשר בני נוער להט"ב שאינם הולכים לפעילות של ארגון הנוער הגאה את הממצאים הנ"ל ננסה להסביר באמצעות מספר תאוריות ועובדות המתייחסות למאפיינים של בני נוער להט"ב, מחקרים אשר בודקים קשר בין נטייה מינית לדת ומסורת ובנוסף נתייחס לתאוריות של חוסן המפרטות את מרכיביו ולאפיוני הקהילה הלהט"בית בישראל.

ההשערה הראשונה במחקר טוענת כי קיימים הבדלים ברמת החוסן ובתחושת

המסוגלות העצמית בין בני נוער להט"ב מהפריפריה לעומת בני נוער להט"ב מהמרכז. בהשוואה בין רמת החוסן והמסוגלות העצמית בקרב בני נוער להט"ב מהפריפריה ובני נוער להט"ב מהמרכז נמצא כי ההשערה הופרכה הן ברמת החוסן ($p=0.616$) והן בתחושת המסוגלות ($p=0.396$).

בספרות, מגדירה גרוטברג (2005) את המושג "חוסן" כיכולת האנושית להתמודד, להתגבר, להתחזק ואפילו להשתנות כתוצאה מהתנסות בשעת צרה. לטענתה, חוסן כולל מספר מרכיבים, כאשר הראשון מתייחס לאדם, לכוחותיו הפנימיים, התמיכה המשפחתית והחברתית והמשאבים הקהילתיים. הרכיב האחרון כולל את יכולות האדם, ראייה אופטימית ורחבה, תקווה, תקשורת, יכולת לשתף במחשבות ובדילמות מוסריות, לפתור בעיות ולווסת רגשות. בנדורה (Bandura, 1977) מסביר כי תחושת המסוגלות

העצמית- general self efficacy – GES - נובעת מתהליך רכישה הדרגתי של מיומנויות למידה מורכבות בתחומים קוגניטיביים, חברתיים, לשוניים או פיזיים. המושג עוסק בהערכת הפרט את יכולתו לבצע התנהגות באמצעות מיומנויות שונות. הערכת המסוגלות העצמית של האדם תשפיע על ניסיונו להתמודד עם משימה מסוימת ולבצע אחרות. העלאת או הורדת ציפיית המסוגלות העצמית נקבעת על ידי ניסיון קודם עם המשימה, אם הסתיים בהצלחה או בכישלון.

האוכלוסיה אותה חקרנו היא בני נוער המגדירים את עצמם כלהט"ב. תהליך גיבוש הנטייה המינית בקרב בני נוער כולל שישה שלבים, כאשר בכל שלב חש האינדבדואל תחושת אי נוחות וקושי הגורמים למתח אישי. פתרון המתח בכל שלב מוביל לשלב הבא, בדומה לפיתוח תחושת המסוגלות העצמית. פתרון קונפליקט כזה לרוב מתאפשר באמצעות נגישות למידע אמין ורלוונטי למצוקותיו, מפגש עם להט"ב אחרים, עם תרבות להט"ב בית תוך פיתוח קשרים חיוביים עם הדומים לו. נער או נערה מתבגרים אשר מרגישים שייכות לקהילת הלהט"ב ישאפו לחפש בני נוער הדומים להם. לעתים קרובות מדי חוויות ראשונות, שליליות, עם הקהילה מתקיימות באמצעות מפגש עם דימויים, סטיגמות וסטריאוטיפים שליליים אשר יעכבו את היכולת של אותו הנער או אותה נערה לגבש זהות מינית בריאה ולפתח דימוי עצמי חיובי תוך שהם מרחיקים את אלו היכולים לסייע להם יותר מהכל (שילה, 2007). אם כן, לא רק הקשר עם קבוצת השווים חשוב – חשוב גם כי עצם המפגש יהיה חיובי, בריא ומאפשר.

דוגמא למקור תמיכה אשר קיים עבור נוער המתלבט בסוגיית העדפתו המינית הוא 'ארגון הנוער הגאה' הנותן מענה של תמיכה לנוער בשלבי גיבוש הזהות המינית ומהווה מסגרת לנוער שעבר את תהליך היציאה מהארון (מנחם, מ', פנחסי, ב', פזמוני לוי, א', 2004). לארגון הנוער הגאה קיימות קבוצות רבות ברחבי הארץ. בשנים האחרונות הוקמו קבוצות חברתיות רבות באזורים פריפריאליים, תוך כדי שמירה על קשר הדוק עם קבוצות אחרות ועם הארגון ככלל. קשר זה כולל מפגשים אזוריים וארציים, ופעילות וירטואלית ענפה על גבי הרשת בפורמים שונים (www.igy.co.il).

מכאן, ניתן להסיק כי המאפיינים של תמיכה סביבתית וקהילתית עבור בני נוער להט"ב באמצעות קבוצות, קהילה, שיכות ותמיכה דרך הרשת, משפיעים על רמת החוסן ואף תורמים לפיתוח רמת חוסן תקינה. ניתן לשער כי ההבדלים בחווית ההתבגרות של בני נוער להט"ב במרכז שונים לעומת חווית ההתבגרות של בני נוער בפריפריה, הן ברמת הפתיחות, הן ברמת התמיכה ובקבלת הסביבה. כמו כן, מענים רבים ומגוונים נמצאים במרחב הפיזי באזור המרכז

וזמינים עבור בני נוער להט"ב לעומת מגוון מצומם של מענים במרחב הפיזי הפריפריאלי. עם זאת, נראה גם כי התפתחות והקמת הקבוצות החברתיות השונות באזורים רבים בפריפריה כמו כן היכולת לתקשר במרחב הוירטואלי באופן פשוט ועקבי עם בני נוער אחרים דרך האתר של "ארגון הנוער הגאה", הופכת את קבלת המענים הללו לפשוטים וזמינים יותר.

בנוסף, ניתן לשער כי בשל ההתמודדויות המורכבות איתם צריכים להתמודד בני נוער להט"ב, ניכר כי היה עבורם צורך בפיתוח מיומנויות שונות על מנת להצליח לפתח קשרים חברתיים הן עם קבוצת השווים שלהם והן עם חבריהם ההטרוסקסואלים, לעיתים תוך יכולת תמרון והסתרה מרשימים. דבר שיכול להסביר את תחושת המסוגלות העצמית הגבוהה.

גוטבד (2002) מסבירה את המונח "קהילה" כהתייחסות לקבוצה מזוהה של אנשים החולקים מנהגים מסויימים ומנהלים יחסי גומלין בינם לבין עצמם. קשרים אלו יוצרים תחושת שייכות ותחושת "יחד". בעשורים האחרונים בעקבות מהפכת המידע, מאופיין העולם בתחושת כפר גלובאלי הנותן את אותותיו גם במדינת ישראל וקהילה יכולה להתקיים גם ללא קרבה פיזית. קהילה, ללא חיבור גאוגרפי, יכולה להיווצר סביב הזדהות החברים עם מאפייני הקהילה תוך מתן ביטוי לאינטרסים משותפים. קהילה כזו מכירה בשייכותם של הפרטים בה לקהילות נוספות בו זמנית, ונוסכת בהם תחושת ביטחון ושייכות גם אם הם מנותקים ממנה באופנים שונים ובזמנים שונים.

הקהילה להט"בית החולקת התמודדויות דומות, אינטרסים משותפים ומקיימת בתוכה יחסי גומלין תוך ציון אירועים משמעותיים מתקיימת מלבד במרחב הפיזי, כמו גם במרחב הוירטואלי. חברי הקהילה חולקים זיכרון וזהות קולקטיביים משותפים באופן המגדיר את הדימיון ביניהם. לפיכך, ניתן להסיק כי תחושות אלה של "קהילתיות" ושל "יחד" בנוסף על הקבוצות החברתיות של "איג" אשר נמצאות במרחב הפיזי של בני הנוער ואשר מהוות עבורם תמיכה, מודלים וניראות, תורמים לצמצום הפערים ברמות החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה אל מול דומיהם במרכז הארץ.

בהשערה השניה נטען כי רמת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב (נוער הטרוסקסואל) ומתגורר בפריפריה. בהשוואה בין רמת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה ונוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב המתגורר בפריפריה נמצא כי ההשערה אוששה, לבני נוער

להט"ב בפריפריה תחושת חוסן נמוכה יותר לעומת בני נוער הטרוסקסואלים בפריפריה (0.027).
(p=

שילה (2007) מתאר כי גיל ההתבגרות מתאפיין כשלב שבו הנערה/ה מתנתקים מהמסגרת המשפחתית ועיקר גיבוש הזהות נעשה דרך התחברות עם קבוצת השווים. תהליך זה הוא מורכב וקשה הרבה יותר עבור כל נערה/ה ובפרט עבור נערה/ה אשר מתחילים להתחבט בשאלות הנוגעות לנטייה מינית או זהות מגדרית. הסודיות המאפיינת את הנושא, והקושי לשתף את קבוצת השווים, יוצרים מצב בו בני נוער המתלבטים בנושאים הקשורים בנטייה מינית וזהות מגדרית, מתקשים לעבור את גיל ההתבגרות ואת החוויות המעצבות, בדרך שתקדם את פיתוח הזהות והקשרים החברתיים שלהם, משאבים הנזכרים כתורמים לפיתוח משאבי החוסן.

בנוסף מתמודד המתבגר המתלבט בשאלת נטייתו המינית עם קשיים נוספים ומשמעותיים ביותר. קשיים אלה כוללים תחושת בושה, תחושת שונות, בדידות כחוויה קיומית, הכחשה, התרחקות, חרדה מפני אנשי מקצוע, תחושת אובדן, פגיעות וחוסר בדמויות להזדהות. בשל מצוקות אלה, עלול מתבגר להט"ב לסבול מאחת או יותר מן התופעות הבאות: בעיות פסיכולוגיות, בעיות חברתיות, שימוש בחומרים מְמַכְרִים, בעיות משפחתיות ופגיעה בתפקוד הלימודי (שילה ג. ופזמוני-לוי, א. 2008). בעזרת ממצאים אלו מן הספרות ניתן להסביר מדוע התמודדות עם משימות גיל ההתבגרות היא קשה ומורכבת עבור כל בני נוער אך עבור בני נוער להט"ב המשימה קשה ומורכבת אף יותר.

בנסיון להוסיף הסבר על הממצאים, נצא מתוך הנחה כי חלק משמעותי מן הנבדקים אשר ענו על השאלונים, מתגוררים במקומות פריפריאליים בהם יש זיקה משמעותית לדת ולמסורת וחלקם אף לומדים במוסדות חינוך בעלי צביון מסורתי. מתוך הנחה זו, חשוב יהיה להתייחס לנתונים מתוך הספרות המתארים כי מערכת החינוך הציונית-דתית מרגישה לעתים קרובות שלא בנוח עם נושאים הקשורים למיניות. נושאים אלו נתפסים כבלתי ראויים, בלתי צנועים וכאלו שאין סיבה שרווקים ורווקות יהיו מודעים להם. מדובר גם בתכנים מיניים הטרוסקסואליים נורמטיביים, "בינו ובינה", קל וחומר בדברים שהם אינם נחשבים כחלק מ"הנורמה", כמו נטייה מינית הומוסקסואלית (שטייבל, 2011). סיבה משמעותית לחשש מהחשיפה של לבטים בסוגיות של נטייה מינית שונה, היא שהחברה הציונית-דתית היא לרוב בעלת רשת חברתית צפופה ביותר. החברים בה מרושתים ביניהם במספר גדול של קשרים, שכוללים גם קשרים עם משפחה מורחבת וגם שותפות דרך מוסדות הלימודים ואזורי המגורים

של המגזר (תופעה חברתית שקיבלה את השם "חוק הדתיים השלובים") כך חשיפה של נטייה מינית עלולה להיות מופצת במהירות רבה ובהיקף רחב ביותר, גם אם היא נעשית בתוך קבוצה מצומצמת של אנשים. חשיפת נטייה הומו-לסבית בציבור מסורתית- דתית יכולה לצאת משליטה בקלות (שם).

עוד מוסיפים פנסטנר ומנור (2010) כי קיום המרחב הפיזי גאוגרפי יכול להחוות כשווינוני או כחוויה של הדרה בין היתר בהתאם להכרה ממסדית ופעולותיה. מתן או מניעה של שירותים עבור קבוצות בתוכה, הפניה או אי-הפניה של משאבים כלכליים, הקצאה או אי-הקצאה של שטחים או מבנים לפעילויותיו של היחיד או של קהילה במרחב, התחשבות או חוסר התחשבות בצרכיהם הייחודיים של החיים בה, בכלל וכמיעוט בתהליכי התכנון העירוניים, אלה ועוד קובעים את חוויתו של המיעוט בעיר בה הוא גר ואת מימוש הזכות לשוויון בה, כפרט או כחלק מקהילה (שם).

עוד נטען כי המרחב הפיזי הקהילתי הגאוגרפי זהו מרחב שבו מתקיים כל העת משא ומתן בין הגדרות של נורמטיביות של קבוצות שונות. תוצאה אפשרית, אך לא בהכרח מובנת מאליה, של המשא ומתן המרחבי הזה היא ייצורו של מרחב, חלופי, פרטי עבור אותו מיעוט, בלב המרחב הציבורי, לעיתים - הדכאני והמדיר. המערכת הזאת של דחיקה ואפליה, גם אם אינה מתבטאת באלימות פיזית או מילולית אלא רק בלחישות ובמבטים, יוצרת את משטור ה"נורמטיביות" ומקדש את התפיסה שהמרחב "הנורמלי" הוא היחיד שקיים (שם).

בכל הנוגע לחוסן, נטען בספרות כי חוסן קהילתי מוגדר כיכולת העמידה של קהילה בפני אבדן פוטנציאלי או ההתאוששות מהאבדן/נזק לאחר התרחשותו. בנוסף, חוסן קהילתי מוגדר גם כסך כל המאמצים של הקהילה לנקוט פעולה מכוונת, המשלבת את היכולת האישית והקולקטיבית של תושביה ומוסדותיה ומגיבה ביעילות על שינוי ביטחוני, חברתי או כלכלי כדי להשפיע על מהלכה ועל השלכותיה העתידיות על הקהילה (פלד 2004). על מנת להגביר את החוסן הנפשי ברמה הקהילתית- חברתית משתמשים לרוב בהתערבות מניעתית. הגישה מציעה תוכנית התערבות שנועדה לתת מענה לאוכלוסיות בקהילה, שנמצאות ברמות פגיעה שונות בעקבות חשיפה לאירוע טראומטי תוך טיפוח עמידות והעלאת משאבי החוסן (ברגר ואושפיז, 2005).

ניתן לסכם כי משימות גיל ההתבגרות הופכות קשות ומורכבות בעיקר עבור בני נוער אשר מתמודדים עם נטייה מינית שונה. בנוסף, קיימת העובדה כי החוויה של

התבגרות בסביבה פריפריאלית, לעיתים רבות תורמת לתחושת ההדרה בין היתר באי ההכרה ממסדתית עבור פרטים או קהילות אשר משתייכים למיעוט. אי הכרה ממסדית זו באה לידי ביטוי במקומות פריפריאלים רבים בארץ אשר בהם לא ניתנת הכרה ו/או מימון לפעילויות הקהילה הגאה לרבות פעילות ארגון הנוער הגאה בערים אלו. כל אלו תורמים משמעותיים לתחושת חוסר לגיטימציה, ניכור, זרות ובדידות במרחב הפיזי הגאוגרפי הפריפריאלי וניתן להסביר כך את אישוש ההשערה השניה כי לבני נוער להט"ב בפריפריה תחושת חוסר נמוכה יותר לעומת בני נוער הטרוסקסואלים בפריפריה אשר פעולות הפנאי שלהם לרבות הקבוצות החברתיות בהם הם משתתפים מקבלים הכרה, לגיטימיות ומימון על-ידי הממסד.

בהשערה השלישית נטען כי בקרב נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של "איגיי" (ארגון הנוער הגאה) לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איגיי". בהשוואה בין רמת החרדה בין בני נוער להט"ב בפריפריה המשתתפים בפעילות של איגיי לעומת בני נוער להט"ב מהפריפריה אשר אינם משתתפים בפעילות של איגיי נמצא כי מבדיקת המודל הכללי של אפקט הפעילות ב"איגיי" על היגדי שאלון החרדה, עולה כי אכן לא קיים אפקט מובהק של הפעילות ב"איגיי" על המדדים ($p < 0.05$). יחד עם זאת, מבחינת האפקט של הפעילות באיגיי על כל אחד מהמדדים בנפרד, נראה כי קיים אפקט מובהק של פעילות ב"איגיי" על שאלת "אני חש רגוע" ($p = 0.009$). לגבי שאר מדדי שאלון החרדה, לא נמצאו אפקטים מובהקים של השתתפות ב"איגיי" על מדדים אלו. על כן, ניתן להסיק כי השערת המחקר אוששה באופן חלקי, לגבי אחד מתוך שישה מדדי חרדה.

הסברים לממצאים אלה ניתן למצוא הן בשילוב הממצאים מן הספרות המתארים את המורכבות של לחיות כבני נוער להט"ב בפריפריה והן את התמורות שחלו בשנים האחרונות על מנת להקל ולו במעט על המורכבויות של בני נוער אלו. בספרות מתואר כי ארגון הנוער הגאה נמצא כמקור תמיכה עיקרי ומשמעותי עבור בני נוער להט"ב. הארגון נותן מענה של תמיכה לנוער בשלבי גיבוש הזהות המינית ומהווה מסגרת לנוער שעבר את תהליך היציאה מהארון (מנחם, מ', פנחסי, ב', פזמוני לוי, א', 2004). מפגש חיובי, בריא ומאפשר עם קבוצת שווים ועם מודלים חיוביים תאפשר לבני הנוער לעבור את משימות גיל ההתבגרות בכלל ואת ההתמודדויות הפרטיות שלהם כמתמודדים עם חווית שונות בנטייה מינית באופן מיטבי (Cass, 1979).

יחד עם זאת, כפי שצויין לעיל- בשנים האחרונות התפתחה באופן משמעותי היכולת לתקשר עם פרטים בעלי מאפיינים דומים גם באמצעות המרחב הווירטואלי. בזכות העשייה הבלתי פורמאלית של יחידים, קבוצות וארגונים, הקהילה הלהט"בית החלה לתפוס מקומה בין ארגוני החברה האזרחית בארץ. ארגונים נוספים רבים החלו לפעול (אם באופן עצמאי ואם כחלק מארגונים קיימים) ולתת מענה לקהלי יעד שונים (בני נוער, הורים) באיזורים גיאוגרפיים שונים ולשירותים שונים (לדוגמה חוש"ן- חינוך ושינוי בבתי ספר ומוסדות חינוך- ובאופן משמעותי בפריפריה) (קמה, 2003). וארגון הנוער הגאה אינו נותן את המענה היחידי עבור נוער זה.

בנוסף יש לציין כי גורם משמעותי ומהותי לשינויים הללו ביחס החברה אל הפרטים והארגונים הלהט"בים היה צמיחה של נראות להט"בית בתקשורת המיינסטרימית בארץ. שינויים מקבילים לאלה בעולם המערבי (בעיקר שינויים תפיסתיים) החלו לאפיין גם חלקים ניכרים בחברה הישראלית, והדבר, יחד עם שדולה מצד הארגונים הלהט"בים, איפשר כניסתם של תכנים להט"ביים לתקשורת. הסיקור העיתונאי החל להשתנות ולהתרחב, והופעה של להט"בים או תכנים להט"ביים בתרבות הפכו שכיחים יותר. עם כניסת האינטרנט לחיים החברתיים, הפך המדיום הווירטואלי לשיטת התקשורת העיקרית של הקהילה. הזמינות הגבוהה שלו, יחד עם היכולת להישאר אנונימי, יצרה כלי מרכזי בתקשורת בין פרטים ובין הארגונים השונים לבין הקהילה (שם). בעזרת התיאורים הנ"ל ניתן להסביר את העובדה כי לא נמצאו הבדלים במרבית המדדים המרכיבים את משתנה החרדה בין בני נוער הגרים הפריפריה והולכים לפעילות של איגי לבין דומים שאינם הולכים לפעילות זו. בזכות ההתקדמות והעשייה הרחבה בתחום זה, בנוסף ליכולת להרגיש חלק מקהילה גם אם אינה הקהילה הגאוגרפית שבה מתגוררים בני הנוער, ניתן להסביר את העדר ההבדל הקשור בהשתתפות פעילה בקבוצה של "איגי" במרחב הגאוגרפי שבו הם גרים. קאס (1979) מתארת כי השלב האחרון במודל פיתוח הזהות המינית הינו שלב הסינטיזיה בזהות בו קשרים עם הטרוסקסואלים המספקים תמיכה מובילים לאמון רב יותר. אין יותר צורך לראות את העולם בצורה דיכוטומית, של הומואים מול הטרוסקסואלים. היבט הנטיה המינית יכול להיות באינטגרציה עם שאר מרכיבי הזהות. בשלב זה התפתחות הזהות העצמית, וגיבוש הנטיה המינית – הסתיימו. יתכן וחלק מבני הנוער אשר אינם מגיעים לקבוצה של איגי במקום מגוריהם נמצאים בשלב זה במודל המוזכר לעיל ואינם מרגישים צורך לקחת חלק

בקבוצה אשר המאפיין הדומיננטי שלה הוא השתייכות לקהילת הלהט"ב. עם זאת, ניתן להבין מן הספרות כי קיומה של קבוצה שכזו על כל המשמעויות בכך, שהזכרו, נמצאת חיונית בכל הקשור בפיתוח עצמי חיובי ובחיזוק תחושת הרוגע והשייכות של נוער זה. דבר שיתכן ומסביר את ממצא ההבדל המובהק בהיגד המתאר את תחושת הרוגע הגבוהה יותר של בני נוער מהפריפריה אשר הולכים לקבוצה של איגי לעומת אלו שלא.

על סמך תוצאות המחקר, יחד עם הספרות המקצועית, ניתן להסיק כי ההבדלים המובהקים קיימים ברמת החוסן בין בני נוער להט"ב בפריפריה לבין בני נוער הטרוסקסואלי הגרים באותו איזור מגורים מאופיין וכי לראשונים רמת חוסן נמוכה יותר. זאת על אף מגבלת איסוף הנתונים שגרמה לכך כי כמות הנבדקים ההטרוסקסואלים היתה נמוכה משמעותית מכמות הנבדקים הלהט"ב. כמו ניתן להסיק כי השתתפות נוער להט"ב בקבוצה של ארגון הנוער הגאה מגבירה את תחושת הרוגע לעומת נוער להט"ב שאינו פעיל בקבוצה זו. לעומת זאת, הופתענו לגלות כי אין הבדלים ברמת החוסן ותחושת המסוגלות בין בני נוער להט"ב מהפריפריה ובני נוער להט"ב מאיזור המרכז.

נתמקד כעת במגבלות המחקר אליהן ראוי להתייחס במחקר עתידי של אוכלוסיה זו. ראשית, מפאת העובדה כי השאלון עבור בני נוער להט"ב הועבר באופן עיקרי במסגרת אתר האינטרנט של "ארגון הנוער הגאה", ניתן לצאת מתוך נקודת הנחה כי בני הנוער אשר היו משתתפים פעילים באתר, גם הכירו את פעילות ארגון הנוער הגאה, גורם שנמצא במחקר זה כי תורם לתחושת הרוגע. במחקר עתידי מעניין יהיה לבדוק את רמת החוסן, תחושת המסוגלות העצמית ורמת החרדה במחקר השוואתי באיזור מגורים ספציפי, פריפריאלי בו מתייעדת להפתח קבוצה של ארגון הנוער הגאה ולהעביר שאלונים אלה לפני פתיחת הקבוצה וזמן מה לאחריה. כך ניתן יהיה לבודד את משתנה מקום המגורים ואת משתנה ההשתתפות בקבוצה ולבחון האם רמת החוסן ו/או החרדה עולים בקרב נוער המגדיר עצמו להט"ב עקב השתתפות בקבוצת נוער של "ארגון הנוער הגאה".

שנית, דובר רבות הן בסקירה התיאורטית והן בדיון על הקשר בין הומוסקסואליות לדת ומסורת, עם זאת, לא נבדקה מידת הדתיות של הנבדקים בשאלונים שהוצגו בפניהם. בדיון יצאנו מתוך נקודת הנחה שחלקים לא מעטים מהישובים והערים הפריפריאליות בהם גרים הנבדקים מאוכלסים באוכלוסיות של עדות המזרח ויוצאי צפון אפריקה, אשר מאופיינות בזיקה למסורת ושמירת מצוות (בלום, 2003) ומתוך הנחה זו הסברנו את הממצאים אך שאלה זו של רמת דתיות כמשתנה של רמת חוסן בקרב נוער להט"ב יוכל להסביר ולדייק עוד יותר את המחקר הנוכחי.

בעקבות תוצאות ומסקנות אלה נמליץ על מחקרי המשך:

- א. מחקר השוואתי הבוחן רמת חוסן וחרדה בקרב בני נוער להט"ב ממקום מגורים פריפריאלי ספציפי – לפני ואחרי הקמתה של קבוצת נוער של "ארגון הנוער הגאה.
- ב. קיומו של משתנה "רמת דתיות" ובדיקת השפעתו על רמת החוסן בקרב בני נוער להט"ב.
- ג. קיומו של משתנה "רמת הומופוביה עצמית" ובדיקת השפעה הדדית אל מול משתנים נוספים.
- ד. התגברות על מגבלת מחקר זה ואיסוף נתונים משמעותיים מספרית בקרב נוער הטרוסקסואלי באופן שווה למספר הנבדקים בקרב נוער להט"ב.

סיכום

במחקר זה בדקנו האם קיימים הבדלים בחוסן ו/או בחרדה ו/או בתחושת המסוגלות העצמית של בני נוער להט"ב בפריפריה לעומת המרכז ובין קבוצות שונות בתוך הפריפריה עצמה. השערות המחקר היו: 1. קיימים הבדלים בתחושת המסוגלות העצמית ובתחושת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה ובני נוער להט"ב מהמרכז. 2. תחושת החוסן של נוער להט"ב המתגורר בפריפריה תהיה, בממוצע, נמוכה יותר משל נוער שאינו מגדיר את עצמו כלהט"ב ומתגורר בפריפריה. 3. בקרב נוער להט"ב בפריפריה, קיימים הבדלים ברמת החרדה בין בני נוער להט"ב המשתתפים בפעילות של "איג" לעומת בני נוער להט"ב שאינם משתתפים ב"איג". במחקר השתתפו 206 בני נוער בגילאי 13-18. אוכלוסיית המחקר כללה 183 בני נוער המגדירים את עצמם להט"ב ו 23 בני נוער המגדירים עצמם כהטרסקסואלים אשר מתגוררים באיזורים שונים ברחבי הארץ. כלי המחקר במחקר זה היו חמישה שאלונים: שאלון פריטים דמוגרפי, שאלון סולם קינסי, שאלון מסוגלות עצמית, שאלון חוסן ושאלון חרדה מצבית.

איסוף הנתונים למחקר זה נעשה דרך שתי סוגי דגימות: דגימת מתנדבים ודגימת כדור השלג. השיטה העיקרית של איסוף השאלונים הייתה דרך פורומים אינטרנטיים שונים העוסקים בנוער להט"ב. בנוסף לפורומים האינטרנטיים השתמשנו בשיטת כדור השלג וביקשנו ממכרים, קרובי משפחה והורים להעביר את השאלון לידיהם. חשוב לציין כי הורים רבים לא רצו להעביר לילדיהם שאלון בו עליהם להגדיר את נטייתם המינית נוער הגאה, דבר שהפחית את שיעור השאלונים שמולאו על ידי נוער הטרסקסואלי.

השערות המחקר אוששו באופן חלקי. בהשערה שבדקה הבדלים ברמת החוסן בין בני נוער להט"ב מהמרכז לעומת נוער להט"ב מהפריפריה לא נמצאו הבדלים וההשערה הופרכה. לעומת זאת, בהשערות אשר בדקו הבדלים בין קבוצות שונות של נוער אשר גר בפריפריה הממצאים היו ברובן מובהקים ונמצא כי קיים הבדל. בהשערה שבדקה הבדלים ברמת החוסן בין בני נוער להט"ב מהפריפריה לעומת בני נוער הטרסקסואלים מהפריפריה נמצא כי קיים הבדל

ברמת החוסן וכי לבני נוער להט"ב יש רמת נמוכה יותר של חוסן ביחס לבני נוער הטרוסקסואלים הגרים בפריפריה . בהשערה שבדקה הבדלים ברמת חרדה בין בני נוער להט"ב מהפריפריה שהולכים לקבוצות של "איגי" לעומת דומיהם שאינם הולכים נמצא כי אין הבדל אך כאשר פרטנו את ההיגדים המרכיבים את המשתנה נמצא כי יש הבדל מובהק בתחושת הרוגע בין קבוצות אלו וכי לבני נוער להט"ב מהפריפריה אשר הולכים לקבוצה של "איגי" יש תחושת רוגע גבוהה יותר . לאור ממצאים אלה הועלו מסקנות ובחינת הצעות עתידיות למחקרי המשך מתוך תקווה לשפר את איכות המשאבים הניתנים לאוכלוסיית הנוער הגאה בפריפריה .

ביבליוגרפיה

אבני, נ'. לוז, ד' (2000). **אימא, יש לי משהו לספר לך**. תל אביב: שופרא.

בהם, א. (1997), **"קהילה: דגמים משתנים, שינוי והעצמה קהילתית"**. המנהל הקהילתי: מגמות ותמורות כרך א', הוצאת החברה למתנ"סים, ירושלים.

בלום איתן, (2003). **השכפול של המודל 'מזרחי' בשדה החברתי הישראלי, שנות החמישים והעלייה המהירה**, עבודת M.A., אוניברסיטת תל אביב, היחידה למחקר התרבות.

ברנע ח, לורנץ ד. **נטייה חד-מינית: חוברת מידע ליועצים ולמחנכים**. ירושלים: משרד החינוך התרבות והספורט, שפ"י, 1995 (תשנ"ו).

גדרון, ב. (1995), **"מיפוי המגזר השלישי בישראל"**. בתוך: מגזר ההתנדבות והמלכ"רים. תל אביב.

וורן, ר. ל. (1973), **מודל של קהילה**. מקראה בתוכנית שוורץ, הוצאת האוני' העברית, ירושלים.

יונתן זיגלמן, ד"ר מירי שחם, פרופ' מולי להד, ד"ר יהודה שחם. פיתוח חוסן קהילתי וארגוני באמצעות מודל החוסן הרב ממדי. נדלה בתאריך 26.6.2011 מאתר משאבים:

<http://www.icspc.org/?CategoryID=164&ArticleID=120>

ישי י, (1998). החברה האזרחית בישראל - לקראת שנות אלפיים: בין חברה למדינה. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

סדן, א., (1997). "העצמה קהילתית". בתוך: העצמה ותכנון קהילתי. הוצאת הקיבוץ המאוחד.

פלד, ד' (2004). (עורך) הועדה להערכות חברתית - צוות חוסן קהילתי, המועצה לביטחון לאומי (פנימי).

פנסטר ט., מנור א. (2010). אזרחות עירונית הומו- לסבית במרחב התל אביבי והירושלמי. סוציולוגיה ישראלית, י"ב 1, 7-28.

קטן, י., (1988). "ארגונים וולונטריים – תחליף או שותף לפעילות המדינה בתחום הרווחה". בתוך בטחון סוציאלי.

לביא, ש., מנחם, מ., פזמוני-לוי, א. וקמה, ע. (2004). קובץ מידע מספר 1. ארגון הנוער הגאה.

קורן, ע. (2003). ארון בתוך ארון – סיפוריהם של הומוסקסואלים ולסביות דתיים. תל אביב, ידיעות אחרונות.

קמה ע. (2003). העיתון והארון: דפוסי תקשורת של הומואים, הקיבוץ המאוחד, תל אביב.

ריץ, א. (1983). "ההטרסקסואליות הכפויה והקיום הלסבי", לסביות והומוסקסואליות בראי המציאות, קל"ף, תל אביב.

שבידל ז. (2011). מתלבטים עם בחירה: דילמות ודרכי התמודדות של בני נוער הומוסקסואלים בציבור הציוני- דתי בישראל. מפגש, י"ט, 33.

שחק, י. (2003). השתלבות ואפלייה: הקהילה הלהט"בית מו השלטון המקומי. ירושלים, הכנסת - מרכז מידע ומחקר.

שילה, ג. ופזמוני-לוי, א. (2008). מחקר אקלים בתי ספר 2008: מצבם של תלמידים הומואים ולסביות במערכת החינוך בישראל. תל אביב: ארגון הנוער הגאה.

שילה, ג. (2007). החיים בוורוד: בני-נוער וצעירים – הומואים, לסביות, ביסקסואלים וטרנסג'נדרים. תל-אביב: רסלינג.

Anthony D Mancini and George A. Bonanno. (2006) **Resilience in the Face of Potential Trauma: Clinical Practices and Illustrations.** Columbia University.

Broido, E.M. (2000). Constructing identity: the nature and meaning of lesbian, gay and bisexual identities, in : R.M. Perez., K.A. DeBord, & K.J. Bieschke (Eds.), **Handbook of counseling and psychotherapy with lesbian, gay and bisexual clients.** Pg. 13-55. Washington, DC: American Psychological Association.

Cass, Vivienne C, (1979). "**Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model**", journal of homosexuality, vol. 4(3), spring.

Christine E. Agibi, John P. Wilson. (2005). **Trauma, PTSD, and Resilience: A Review of the Literature.** SAGE Publications.

Dahl, A & Galiher, R. (2010). **Sexual minority young adult religiosity, sexual orientation conflict, self-esteem and depressive symptoms.** Journal of gay lesbian mental health, 14, 271- 290.

D'Augelli, A. R. (1989). **The Development of helping community for lesbians and gay men: A case study in community psychology.** Journal of Community Psychology 17, 18-29.

Garnets, L.D., & Kimmel, D.C. (Eds.). (1993). **Psychological perspectives to lesbian and gay male experiences.** New York: Columbia university press.

Gibson, p. (1994). **Gay male and lesbian youth suicide: report of the secretary task force on youth suicide.** U.S. department of health and human services.

Gotved, S. (2002). **“Spatial Dimensions in Online Communities”.** Space & Culture vol. 5 no. 4. Sage Publications.

Grotberg, E.H. (2003). **The international project: promoting resilience in children.** Alabama: Civitan international research center

Halbwachs, M., Lewis A (1992). **On Collective Memory**. Coser
. (ed.). University of Chicago Press, Chicago p. 48

Hobfoll, S. E. (1989). **Conservation of resources: a new attempt at
conceptualizing stress**. *The American Psychologist*, 44 , 513-524

Hobfoll, S. E. (1993). **Resource conservation as a strategy for community
psychology**. *Journal of community psychology*, 21 (2) , 128-148.

Hobfoll S. E., M. B.-P. (2003). **Fact or Artifact: The Relationship of Hope to
a Caravan of resources**. In R. J. Keinan, *Between stress and hope : from a
disease-centered to a health-centered perspective* (p. 85). Westport, Conn.:
Praeger.

Hobfoll S. E, W. P. (2007). **Five essential Elements of Immediate and Mid-
Term
MassTrauma Intervention: Empirical Evidence**. *Psychiatry* 70(4), 283-315.

Krafft-Ebing, R. von(1894). **Psychopathia sexualis** (C.H. chaddock, Trans.).
Philadelphia: davis.

Kimhi, S. Shamai, M. (2004). **Community resilience and the impact of
stress: Adult response to Israel's withdrawal from Lebanon**. *Journal of
Community Psychology* Vol 32, Issue 4, Pp 439-451

Kinsey, A., Pomery, W., & Martin, C. (1948). **Sexual behavior in the human male**. Philadelphia: suanders.

Lahad, M. (1997). **BASIC Ph: The story of coping resources**, In M. Lahad & A. Cohen, **Community stress prevention**, volumes 1 and 2 (pp. 117-.145). Kiryat Shmona, Israel: Community Stress Prevention Centre

Lahad, M., Cohen, A.(Eds.)(1988). **Community Stress Prevention, Kiriat .Shmona; Community Stress Prevention Centre**

Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984). ***Stress, Appraisal and Coping***. New York: Springer Publish Company, Inc

Rubin, H.j & Rubin, I.S, 1992, **Community organization and development**. New York: Macmillan, Pp 9-16.

Rostosky, S. S., Danner, F., & Riggle, E. D. (2008). **Religiosity and alcohol use in sexual minority and heterosexual youth and young adults**. *Journal of Youth and Adolescence* , 37, 552-563.

Schuman,H and Scott,J. **Generations and Collective Memories** in American Sociological Review, 54(3), 1989. p. 359.

Sherkat, D. E. (2002). **Sexuality and religious commitment in the United States: An empirical examination.** Journal for the Scientific Study of Religion, 41, 313–323.

Troiden, R. R. (1993). **The Formation of Homosexual Identities,** In L. D. Garnets & D. C. Kimmel (Eds.), **Psychological Perspectives on Lesbian and Gay Male Experiences** (pp. 191-217). New York: Columbia University Press.

Ursano, R.J., Grieger, T.A & McCarroll, J.E. (1996). **Prevention of Posttraumatic Stress: Consultation, Training, and Early Treatment.** In van der Kolk, B.A., McFarlane, A.C, & Weisaeth, L . (Eds). *Traumatic Stress: The Effects of Overwhelming Experience on Mind, Body, and Society.* (pp. 441-462). New York. The Guilford Press

Vincke, J. & Van-Heering, K. (2004). **Summer holiday camps for gay and lesbian young adults: An evaluation of their impact on social support and mental well-being.** Journal of Homosexuality, 47, 33-46.

Wuthnow, R. (1991). " **Between states and markets : the voluntary sector .in comparative perspective**", Princeton, NJ : Princeton University Press

כל המידע בנוגע להיסטוריה הקהילתית נדלה בתאריך 2.5.2011 מאתרים :

www.gogay.co.il

נספחים

נספח 1- שאלונים

שאלון דמוגרפי

גיל:

מין: זכר/ נקבה/ אחר

אזור מגורים: אזור המרכז/ צפון (חדרה וצפונה)/ דרום (גדרה ודרומה)/ ירושלים

סוג היישוב בו אתה גר: עיר/ קיבוץ/ מושב/ יישוב קהילתי/ אחר: (פרט)

באילו פעילויות חברתיות הינך משתתף: חוגג תנועת נוער/ קבוצה חברתית "איגיי" איני משתתף

שאלון קינסי

אנא דרג את נטייתך המינית על פי הרצף הבא מ-0 עד 6 כפי שאתה מגדיר אותה:

0- הטרוסקסואליות מוחלטת ("סטרייט")

1- בעיקר הטרוסקסואליות, נטייה להומוסקסואליות רק באופן מזדמן.

2- בעיקר הטרוסקסואליות, אך נטייה להומוסקסואלית משמעותית יותר מבאופן מזדמן.

3- נטייה הטרוסקסואלית והומוסקסואלית באופן שווה- ביסקסואליות.

4- בעיקר הומוסקסואליות אך נטייה הטרוסקסואליות משמעותית יותר מבאופן מזדמן.

5- בעיקר הומוסקסואליות, נטייה הטרוסקסואלית רק באופן מזדמן.

6- הומוסקסואליות מוחלטת.

שאלון חוסן

ציין לגבי פריט עד כמה הוא מתאר את הרגשתך :				
1- כלל לא מתאר אותי, 2- מתאר אותי במידה מועטה, 3 – מתאר אותי במידה בינונית, 4 – מתאר אותי במידה רבה				
1	2	3	4	
1	2	3	4	1. אני נדיב כלפי החברים שלי
1	2	3	4	2. אני נרגע מהר אחרי שאני נבהל ממשוהו
1	2	3	4	3. אני נהנה לעמוד בפני מצבים חדשים ולא שגרתיים
1	2	3	4	4. אני בדרך כלל עושה רושם טוב על אנשים
1	2	3	4	5. אני נהנה לנסות מאכלים חדשים שלא טעמתי לפני כן
1	2	3	4	6. אני נחשב לאדם מאוד פעלתני (עם הרבה מרץ ואנרגיה)
1	2	3	4	7. אני אוהב לנסות ללכת בדרכים חדשות כשאני הולך למקומות מוכרים
1	2	3	4	8. אני סקרן יותר מרוב האנשים
1	2	3	4	9. רוב האנשים שאני פוגש הם נחמדים
1	2	3	4	10. אני בדרך כלל חושב היטב לפני שאני פועל
1	2	3	4	11. אני אוהב להתנסות בדברים חדשים ושונים
1	2	3	4	12. חיי היום יום שלי מלאים בדברים שמעניינים אותי
1	2	3	4	13. אני רואה את עצמי כאדם עם אישיות "חזקה"
1	2	3	4	14. כשאני כועס על מישהו, זה עובר לי די מהר

ציין לגבי כל היגד:

1 = כלל לא מתאר אותי. 2 = מתאר אותי במידה מועטה. 3 = מתאר אותי במידה בינונית.

4 = מתאר אותי במידה רבה.

שאלון מסוגלות עצמית (GSE)

במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	
4	3	2	1	15 תמיד אוכל לפתור בעיות קשות אם אשתדל מספיק חזק.
4	3	2	1	16 אם מישהו מתנגד לי, אוכל למצוא דרך להשיג מה שאני רוצה.
4	3	2	1	17 קל לי לדבוק במטרותיי ולהשיג אותן.
4	3	2	1	18 הודות לכושר ההמצאה שלי, אני יודע כיצד להתמודד עם מצבים בלתי צפויים.
4	3	2	1	19 אני בטוח שאוכל להתמודד עם אירועים בלתי צפויים.
4	3	2	1	20 אני יכול למצוא פתרון כמעט לכל בעיה, אם אני משקיע מאמצים בכך.
4	3	2	1	21 אני מסוגל להישאר רגוע כשיש לי קשיים משום שאני משתמש בכישורי ההתמודדות שלי.
4	3	2	1	22 כשיש לי בעיה אני בדרך כלל חושב על מספר רעיונות כיצד להתמודד איתה.
4	3	2	1	23 כאשר אני בצרה אני בדרך כלל חושב מה אפשר לעשות.
4	3	2	1	24 לא משנה מה עומד לקרות, אני בדרך כלל מסוגל להסתדר עם זה.

שאלון חרדה מצבית

אנא דרג את המשפטים הבאים על פי הרגשתך עכשיו ברגע זה:

מאוד רגוע	די רגוע	קצת רגוע	בכלל לא	אני מרגיש רגוע
מאוד מתוח	די מתוח	קצת מתוח	בכלל לא	אני מרגיש מתוח
מאוד עצוב	די עצוב	קצת עצוב	בכלל לא	אני מרגיש עצוב
מאוד שליו	די שליו	קצת שליו	בכלל לא	אני חש שלווה
מאוד שבע רצון	די שבע רצון	קצת שבע רצון	בכלל לא	אני חש שביעות רצון
מאוד מודאג	די הרבה מודאג	קצת מודאג	בכלל לא	אני מודאג

נספח 2- אישור הורים

הורה יקר שלום,

אנו סטודנטיות לעבודה סוציאלית ממכללת תל חי, במסגרת עבודת מחקר לסיום התואר נבקש

את אישורך להעביר לילדך שאלון אנונימי לצרכי מחקר.

השאלון מודד משאבי חוסן בקרב בני נוער בפריפריה אל מול בני נוער ממרכז הארץ.

השאלון הוא אנונימי וישאלו בו פרטים הכוללים:

גיל, מין, איזור מגורים, מיקום על רצף הזהות המינית, תיאור פעילות בשעות הפנאי.

לכל שאלה נשמח לענות:

עדי בר דוד –

מעיין זוהר-

תודה מראש על שיתוף הפעולה.

מעיין ועדי

שם הילד: _____

חתימת ההורה: _____

